

KURS OBECNÉ MLUVY
K O I N H C

ŘECKÉHO JAZYKA PAPYRŮ,

OSTRAK

I POSV. KNIH STARÉHO I NOVÉHO ZÁKONA

—
Upravil

J O S E F V A J S,

profesor university Karlovy.

Podíl údů na rok 1934—35. — Číslo LXIX.

1 9 3 4

JOSEF VAJS

Kurs obecné mluvy
KOINHČ *- mluvnice*

řeckého jazyka papyrů, ostrak
i Starého a Nového zákona

EDICE KALICH

PAMÁTCE

SVATÝCH BRATRÍ SOLUNSKÝCH

CYRILA A METODA

POSVĚCUJE AUTOR

Učebnice univerzitního profesora Josefa Vajse "Kurs obecné mluvy KOINHČ, řeckého jazyka papyrů, ostrak a posvátných knih Starého a Nového zákona", která byla v posledních letech již velmi těžko dostupná, patří mezi nejlepší české pomůcky ke studiu řečtiny pro studenty bohosloví. Proto se vydavatelství Kalich rozhodlo vydat její přetisk jako skripta Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v Praze.

Práci s touto učebnicí je však pro její stručnost třeba doplňovat užíváním Mluvnice řeckého jazyka /Jindřich Niederle, Václav Niederle, Ladislav Varcl - Praha 1974/. - Pro úspěšné studium řečtiny jsou dále nezbytné tyto pomůcky: J. B. Souček, Řecko-český slovník k Novému zákonu /3. vydání Kalich, 1987/; Petr Pokorný - Miloslav Klapuš, Cvičebnice novozákonní řečtiny /Kalich, 1980/ a některé z nových kritických vydání řeckého textu Nového zákona.

Komentovaný soupis nejdůležitější české i cizojazyčné literatury k podrobnějšímu studiu novozákonní řečtiny najde zájemce ve výše uvedené Cvičebnici novozákonní řečtiny.

Před fotomechanickým přetiskem Vajsovy učebnice byla provedena revize textu, která se však v zásadě týkala pouze tiskových chyb.

Jazyk učebnice, která vyšla v roce 1934, působí sice namnoze archaicky, některých gramatických termínů se již neužívá /například časoslovo/. Přesto soudíme, že je i dnešnímu čtenáři dobře srozumitelný. Text byl proto /až na několik výjimek/ ponechán v původní podobě.

Praha, srpen 1986

Milena Krejčová

PŘEDMLUVA.

Tato příručka vyrostla, aspoň v této podobě, z okolností a potřeb našich dnů. Nastávající bohoslovci mají čísti Nový Zákon v řeckém originále, a nynější střední školy, až na několik klasických gymnasií, nepodávají jim k tomu dostatečné znalosti řečtiny. Byli jsme tudíž nuceni zavést praktický kurs řečtiny biblické, podobně jako na fakultě filosofické zavedli kursy řečtiny, zejména pro posluchače filologie slovanské. Ovšemže kniha může prospěti i samoukům, zejména těm, kdo se zajímají o čtení knih novozákonních v původním jazyce neboli originálu.

Knih se liší metodou od mluvnic středoškolských. Protože předpokládá čtenáře dospělé, širšího rozhledu a zralejšího úsudku, zavádí posluchače hned od prvopočátečních cvičení „in medias res“, předkládá vybrané věty z posv. textu Pisma nebo z liturgie. Proto se obyčejně každá lekce dělí na dvě části, slovesnou a jmennou, z obou pak jako výsledek se připojují přístupné texty, k praktickému procvičení probrané látky.

Kurs se dělí na tři díly. V prvním podávám tvarosloví (morfologii), skloňování i časování, ovšem se stálým zřetelem na důležitější zvláštnosti biblického, zejm. novozákonního textu. Jsou to zejména nejstarší, svérázné „neutrální“ texty, zastoupené nejstaršími kodexy *B* vatikánským a *Ⲛ* sinajským které se vyznamenávají nejednou zvláštností tvaroslovnou proti rukopisům recense alexandrijské *C*, *L* a *j.*, zvláště pak proti mladšímu vyhraněnému textu antiochijskému neboli cařihradskému.

Rázovitějšími se ukazují biblické texty novozákonní v druhé části knihy, která jedná o syntaxi (skladbě) posv. textů, jež tu podléhaly jednak obecné mluvě lidové, jednak semitskému původu hagiografů. Ještě více vynikají zvláštnosti biblického textu novozákonního, a to skoro v každé knize jinak, v třetím díle příručky, seznamujícím čtenáře se slohem neboli stylem jednotlivých posv. autorů novozákonních. Tu znamenáme snadno jednak evangelickou

prostotu prosy sv. Marka a sv. Jana, na druhé straně umělou prosu jednotlivých oddílů evangelia sv. Matouše a epištol sv. Pavla, kteřížto oba svými paralelismy se podobají nejen uměle složené starozákonní knize Sirachově, ale i klasicky vypracovaným řečem řeckých dialektiků, třebaž že v prosté lidové řeči našich hagiografů není nic v pravém slova smyslu klasického.

Z pověděného je vidět, že úkol této příručky není snadný, protože chce podat přístupným způsobem tolik věcí, ale co do rozsahu spíše stručně, aby posluchači, pro něž je v první řadě určena, nebyli přetěžováni, již z toho důvodu, že jde o disciplinu přípravnou a předběžnou k vlastnímu studiu a k četbě Písma sv. Jak se mi tento úkol podařil, posoudí širší čtenářstvo samo; z vlastní zkušenosti mohu říci, že na konci druhého pololetí, již při dvouhodinovém týdenním seminárním cvičení, mohli posluchači čísti aspoň vybrané lehčí kapitoly Nového Zákona. Dalším cvičením při vlastním studiu Písma sv. porozumí i místům těžším.

V Praze v květnu 1934.

Dr. Josef Vajs.

ÚVOD.

Řecký jazyk. Posvátné knihy Nov. Zákona byly sepsány jazykem řeckým, až na evangelium sv. Matouše, původně složené v aramejštině, ale i to bylo záhy přeloženo do řečtiny; podobně knihy Star. Zákona byly postupně přeloženy do řečtiny— překlad zvaný Septuaginta (LXX), až na knihu Moudrosti, původně sepsanou řecky. Řečtina těchto památek není *klasická*,¹⁾ t. j. neshoduje se ve všech tvarech, obratech a rčeních s vybraným jazykem spisovatelů v době rozkvětu, kterou zavírají Sokrates, Plato a Aristoteles, spíše je to jazyk doby pozdější, poněkud pokažený, zjednodušený, který se jmenuje ř. *helenistická*.

Řečtina helenistická je řeč neboli mluva obecná, lidová (*κοινή*), která se rozšířila s panstvím makedonským Alexandra Vel. téměř po veškerém tehdejším světě, Řekům přístupném. Rázovité znaky tohoto obecného, *zjednodušeného* jazyka jsou:

U jmen zmizelo číslo dvojný (duál), řídká jsou jména přídavná 3. deklinace, také komparativ je zjednodušen a zastupuje i stupeň třetí (superlativ); u sloves mizí optativ, časoslova na *-μι* ustupují slovesům na *-ω*; také ve skladbě není bývalého přesného vyjadřování, spojky mění smysl, a pod. Celkem lze říci, že je tu snaha po *zjednodušení* původního spisovného jazyka.

O řečtině *biblické* se může mluvit jen v tom smyslu, že do obecného, lidového jazyka vnesli, natroušili hagiografové leccos ze svého rodného jazyka aramejského, z jazyka Hebreů (hebraismy). Ze čtyř sv. evangelistů jazykově nejčistěji píše sv. Lukáš, po něm sv. Matouš a Marek; o sv. Janu se říká, že je hebrej v řeckém rouše, hebrejsky myslí a řecky píše. Sv. Pavel mluví uhlazeně, ne však klasicky, klasického u něho není nic.

Řecké písmo. V době, kdy sv. hagiografové psali svá evangelia a epištoly, užívali Řekové ve svitcích (knihách) jediné písmo *uncial-*

¹⁾ classicus (classis) vybraný; classicus non proletarius.

*ního*¹⁾ (velikých písmen); proto vidíme, že všechny starší rukopisy jsou psány velikými písmeny; drobným kursivním písmem se v té době psávaly jen drobné listiny a zápisy denního života. Teprve v stol. IX. vystřídalo *kursivní* písmo uncialu i v knihách, takže mladší kodexy jsou psány t. zv. minuskulou (malými písmeny).

Řecká abeceda (alfabeta).

<i>A, α</i> alfa	<i>H, η</i> éta	<i>N, ν</i> ný	<i>T, τ</i> tau
<i>B, β</i> béta	<i>Θ, θ</i> théta	<i>Ξ, ξ</i> ksi	<i>Υ, υ</i> ypsilon
<i>Γ, γ</i> gamma	<i>Ι, ι</i> ióta	<i>Ο, ο</i> omikron	<i>Φ, φ</i> fi
<i>Δ, δ</i> delta	<i>Κ, κ</i> kappa	<i>Π, π</i> pí	<i>Χ, χ</i> chi
<i>Ε, ε</i> epsilon	<i>Λ, λ</i> lambda	<i>Ρ, ρ</i> ²⁾ rho	<i>Ψ, ψ</i> psi
<i>Ζ, ζ</i> dzeta	<i>Μ, μ</i> mý	<i>Σ, σ, ς</i> sigma	<i>Ω, ω</i> omega ³⁾

¹⁾ Název „uncialní“ (uncialis, littera uncialis) odvozuje sv. Jeronym od lat. slova „uncia“ (váha, míra), archivář Mahdan od lat. uncus (háček). Písmem unciálním rozumí se druh písma (velikých liter a sice psaných na papyru nebo na pergamenu), v němž jsou patrné tahy *okrouhlé*, proti čtvercovému *hranatému* písmu rytému do kamene nebo kovu. Písmem kursivním (zběžným) rozumíme písmo obyčejně drobnější, zběžně psané, takže se vážou jednotlivá písmena mezi sebou. Kursivní písmo řecké devátého a násl. století se jmenuje „minuskulou“ proti majuskulnímu písmu (uncialnímu nebo kapitálnímu).

²⁾ ° značí drsnou, ostrou výslovnost (přídech drsný, asi naše *h*, spiritus asper), proti tomu ° spiritus lenis, přídech mírný, jemný, značí výslovnost jemnou, nemá zvuku.

³⁾ Samohlásky *ε, ο* jsou *krátké*; *η, ω, ου* (= u) jsou *dlouhé*; *α, ι, υ* mohou být *krátké* i *dlouhé*; *αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου* jsou *dvojhásky pravé*; *nepravé* jsou: *φ, ψ, φ*.

Číslice se vyjadřují písmeny označenými čárkou vpravo nahoře: *α', β', γ' ...*, tisíce se označují číslicí s čárkou v levo dole *α, β, γ ...*. Číselná platnost postupuje pořádkem abecedním; výjimku činí zastaralé litery *Ϝ'* (digamma) = 6, *Ϟ'* (koppa) = 90, *Ϡ* (sampi) = 900.

Zkratky.

akk.	= akusativ, 4. pád	mask.	= maskulinum, rod mužský
akt.	= aktivum, rod činný.	med.	= medium, rod střední (sloves)
adj.	= adjektivum, jméno přídavné	neutr.	= neutrum, rod střední jmen
aor.	= aorist, čas minulý (skončený)	nom.	= nominativ, 1. pád
konj.	= konjunktiv = způsob spojovací	opt.	= optativ, způsob žádací
dat.	= dativ, 3. pád.	part.	= participium, přičestí
fem.	= femininum, rod ženský.	pas.	= pasivum, rod trpný sloves
fut.	= futurum, čas budoucí	perf.	= perfektum, čas minulý dokonaný
gen.	= genitiv, 2. pád	plur.	= plurál, číslo množné
ind.	= indikativ, způsob oznamovací	prés.	= presens, čas přítomný
inf.	= infinitiv, způsob neurčitý	pron.	= pronomen, zájmeno
imp.	= imperativ, způsob rozkazovací	sing.	= singulár, číslo jednotné
imperf.	= imperfektum, čas minulý trvalý	vok.	= vokativ, 5. pád.
lat.	= latinsky	stslov.	= staroslovansky.

Spisy, jichž jsem užil:

1. *Blass—Debrunner*, Grammatik des Neutestamentlichen Griechisch, Göttingen, 1913, 4. vyd.
2. *R. Helbing*, Grammatik der Septuaginta, Göttingen, 1907.
3. *R. Helm*, Griechischer Anfangskurs, Leipzig, 1923.⁵
4. *H. Huddilston*, Essentials of New-Testaments Greek, N. York—London, 1918.¹⁵
5. *H. P. V. Nunn*, The Elements of New Testament Greek, Cambridge, 1930.
6. *H. B. Swete*, An Introduction to the Old Testament in Greek, Cambridge, 1902.

TVAROSLOVÍ

1.

Přítomný čas rodu činného. — Podstatná jména, o-kmeny.

Praesens indic. activi. — O-deklinace.

A. ἀκούω slyším — γινώσκω poznávám — ἔχω mám — θέλω chci — λαλέω mluvím — λέγω pravím — λαμβάνω беру — πιστεύω věřím — ποιέω činím — φέρω nesu, vedu.

Časuje se:	sing.	plur.
1. os.	λέγω	λέγ-ο-μεν
2. „	λέγεις	λέγ-ε-τε
3. „	λέγει	λέγ-ουσι

Pozn. 1. *λεγ* je kmen; *ο*, spona; *-μεν -τε* přípony.

2. Přízvuk u časoslov nejdále od konce, je-li poslední slabika dlouhá, na předposlední, jinak na třetí.

3. Původní přípony v hlavních časech jsou:

Sing. 1.	plur. -μεν	Srov. εἰμι jsem	ἔσμεν jsme
2. -σι	-τε	εἶ (ἔσσι) jsi	ἔστέ jste
3. -τι	-νσι (ντι)	ἔστι jest	εἰσι(ν) jsou

B. ἄρτος chléb	ἀπόστολος apoštol
θρόνος trůn	διδάσκαλος magister
κόσμος svět	ἔρημος f. poušť
λίθος kámen	θάνατος smrt
λόγος slovo	κύριος pán
νόμος zákon	ἀδελφός bratr
ὄχλος zástup	ὄφθαλμός oko
τόπος místo	οὐρανός nebe
χρόνος čas	θεός Bůh
ἄγγελος anděl, posel	λαός lid
ἄνθρωπος člověk	υἱός syn

δόδος f. cesta	βιβλίον knížka
δοῦλος sluha	ἱμάτιον oděv
οἶκος dům	παιδίον dítě
δῶρον dar	πλοῖον loď
ἔργον dilo	πρόσωπον lice, tvář
ιερόν chrám	σάββατον sobota
τέκνον dítě	ὠτίον ucho

Některá z těchto jmen přicházejí až 1000krát v Nov. Zákoně.

Skloňuje se:

	sing.	plur.	sing.	plur.	sing.	plur.
nom.	λόγος	λόγοι	υἱός	υἱοί	δῶρον	δῶρα
gen.	λόγου	λόγων	υἱοῦ	υἱῶν	δώρου	δώρων
dat.	λόγῳ	λόγοις	υἱῷ	υἱοῖς	δώρῳ	δώροις
akk.	λόγον	λόγους	υἱόν	υἱούς	δῶρον	δῶρα
voc.	λόγε	λόγοι	υἱέ	υἱοί	δῶρον	δῶρα

Pozn. 1. Jména *o*-deklinace končí na *-ος* (obyčejně masc.) nebo na *-ον* (neutra).

2. Přízvuk jmen pokud možno na původní slabice (', '); ostrý může být na jedné ze tří posledních, tažný na dvou posledních. Ostrý v dlouhých slabikách přechází v tažný; tažný, je-li posl. dlouhá, v ostrý.

Scholion. Podobně se sklánějí: člen mužského a středního rodu (*δ* — *τό*); adjektiva a participia muž. rodu na *-ος*, středního r. na *-ον*.

Sklonění členu <i>δ</i> — <i>τό</i>	<i>οἱ</i> ¹⁾ — <i>τά</i>	relativum <i>ὅς</i> — <i>ὃ</i>	<i>οἷ</i> — <i>ἃ</i>
<i>τοῦ</i>	<i>τῶν</i>	<i>οὗ</i>	<i>ῶν</i>
<i>τῷ</i>	<i>τοῖς</i>	<i>ῷ</i>	<i>οῖς</i>
<i>τόν</i> — <i>τό</i>	<i>τούς</i> — <i>τά</i>	<i>ὄν</i> — <i>ὄ</i>	<i>οὗς</i> — <i>ἃ</i>

Cvičení.

Πιστεύω εἰς τὸν Θεόν. Γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν (verum). Τοὺς λόγους αἰωνίους (v. aeterna) ἔχεις. Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς (lux) τοῦ κόσμου· λέγει ὁ Κύριος. Ἐγὼ λέγω σοι (tibi)· Σὺ (tu) εἶ Πέτρος. Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά (nomina) ἐστὶ: Σίμων Πέτρος καὶ Ἄνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ (eius). Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ... Παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ

¹⁾ Nominativ sing. i plur. je bez přízvuku; ostatní pády předrazejí τ.

(et) τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην. Ἄρτους οὐκ (non) ἔχομεν. Οὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου (meus) ὁ ἀγαπητός (dilectus). Διδάσκαλε φέρω τὸν υἱόν μου πρὸς σε· ἔχει πνεῦμα (spiritus) ἄλαλον (mutus). Φέρετε αὐτὸν πρὸς με (ad me). Πόσος (kolik) χρόνος ἐστίν; Λέγει Ἰησοῦς, Ἀκούεις εἰς (in) τὸ ἓν (unum) ὥτιον.

2.

Přítomný čas rodu střed. i trpného. — Podstatná jména, a-kmeny.

Praesens indic. medii i passivi. — A-deklinace.

	sing.	plur.
A. 1. os.	λύ-ο-μαι	λυ-ό-μεθα
2. „	λύ-η (ει)	λύ-ε-σθε
3. „	λύ-ε-ται	λύ-ο-νται

Pozn. 1. Kmen je *λυ-*; σ/ϵ spona, *μαι* přípona.

2. 2. os. sg. *η (ει)* pův. *ε-σαι*.

3. Plné koncovky med. a pas. jsou (v hlavních časech) tyto:

	sing.	plur.		sing.	plur.
1. os.	-μαι	-μεθα	Srov.	ἔσομαι (εσο)	ἔσόμεθα
2. „	-σαι	-σθε		ἔση	ἔσεσθε
3. „	-ται	-νται		ἔσται	ἔσονται

Časuj podobně:

<i>ἀγαπάω</i> miluji	<i>γράφω</i> píši	<i>κρίνω</i> soudím
<i>βάλλω</i> házím	<i>διδάσκω</i> učím	<i>πέμπω</i> posílám
<i>βλέπω</i> hledím	<i>ἐγείρω</i> budím	<i>σιτέλλω</i> šlu (<i>ἀπο-</i>)

	sing.	plur.	sing.	plur.	sing.	plur.
B. n.	ᾠρα	ᾠραι	δόξα	δόξαι	ἀρχῆ	ἀρχαι
g.	ᾠρας	ᾠρῶν	δόξης	δόξων	ἀρχῆς	ἀρχῶν!
d.	ᾠρα	ᾠραις	δόξῃ	δόξαις	ἀρχῆ	ἀρχαῖς
a.	ᾠραν	ᾠρας	δόξαν	δόξας	ἀρχήν	ἀρχάς
v. = nom.			= nom.		= nom.	

	sing.	plur.
Masc. n.	προφήτης	προφήται
g.	προφήτου	προφητῶν! —
d.	προφήτῃ	προφήταις
a.	προφήτην	προφήτας
v.	προφήτᾱ (kmen)	= nom.

Pozn. 1. *a purum* (čisté) po *ε, ι, ρ*, ale i tu výjimky (*σπείρης, μαχαιρης* a *p.*)

2. Masculina mají v gen. sg. *ου*, ve voc. *α*, v nom. *ς!*

3. Gen. plur. u všech má $\tilde{}$ (přízvuk průtažný) na poslední slabice (staž. z *α-ων*).

Podobně se sklánějí:

<i>σπείρα</i> četa	<i>καρδία</i> srdce	<i>ἐντολή</i> příkaz
<i>χάρα</i> radost	<i>μαρτυρία</i> svědectví	<i>παραβολή</i> podobenství
<i>ἀλήθεια</i> pravda	<i>οικία</i> dům	<i>συναγωγή</i> sbor
<i>ἁμαρτία</i> hřích	<i>σοφία</i> moudrost	<i>δικαιοσύνη</i> spravedlnost
<i>βασιλεία</i> království	<i>δόξα</i> sláva	<i>εἰρήνη</i> mír
<i>γλῶσσα</i> jazyk, řeč	<i>θάλασσα</i> moře	<i>κεφαλή</i> hlava
<i>ἐκκλησία</i> sbor	<i>ἀρχή</i> počátek, vláda	<i>νίκη</i> vítězství
<i>ἐξουσία</i> moc	<i>γραφή</i> písmo	<i>ζωή</i> život
<i>ἐπαγγελία</i> zvěst, slib	<i>ἀγάπη</i> láska, pl. hody	<i>ψυχή</i> duše

Masc.: *μαθητής* žák, *νεανίας* (*νεαν-ισκος*) mladík.

Scholion. Podobně se sklánějí 1. člen žensk. rodu *ἡ*, 2. zájmeno vztažné *ἡ*, 3. adjektiva a participia ženského rodu na *α* (*η*).

Člen:	sing.	plur.	Relativum:	
n.	<i>ἡ</i>	<i>αἱ</i>	<i>ἥ</i>	<i>αἷ</i>
g.	<i>τῆς</i>	<i>τῶν</i>	<i>ἧς</i>	<i>ῶν</i>
d.	<i>τῇ</i>	<i>ταῖς</i>	<i>ἧ</i>	<i>αἷς</i>
a.	<i>τῇν</i>	<i>τάς*</i>	<i>ἦν</i>	<i>αῖς</i>

Jako výše nom. sing. i plur. je bez přízvuku; ostatní pády jsou přízvučné a předrážejí *τ*.

Cvičení.

Ἀρχὴ τοῦ ἐυαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐν ἀρχῇ ἦν (erat) ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς (apud) τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς (lux) τῶν ἀνθρώπων. Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ (meum) οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου (huius). ὁ ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου (meam) τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Τί ἐστὶν ἀλήθεια; Καὶ ἔρχεται¹⁾ εἰς οἰκίαν, καὶ συνέρχεται πάλιν (iterum) ὁ ὄχλος. Καὶ ἔρχονται¹⁾

¹⁾ Podobně jako v latině jsou i v jaz. řeckém verba deponentia, tvaru medialního (pas.) významem aktivním *ἔρχομαι* jdu, *συν* — scházím se; podobně: *γίνομαι* fio, *ἀποκρίνομαι* odpovídám, *διαλογίζομαι* rozvažuji, rozmlouvám, *πορεύομαι* jdu, *παρα* — mimo, *περι* — ob, *προς* — (ku) přicházím.

ἡ μήτηρ (mater) αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοὶ μου; οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφή (soror) καὶ μήτηρ ἐστὶν. Πιστεύομεν εἰς μίαν (unam), μόνην, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.

3.

Imperfectum activum — passivum.

Slovesa stažená.

A. Proti koncovkám hlavních časů (praesentis, perfecti, futuri) jsou ve vedlejších časech (imperf., aoristu, plusquamperf.) koncovky otřené (druhotné): -ν, -ς, -τ; -μεν, -τε, -ν (σαν).

	sing.	plur.			
Act. 1.	ἔ-λυ-ο-ν	ἔ-λύ-ο-μεν	Srov.	ἦν (ἦμην) eram	ἦμεν (ἦμεθα)
2.	ἔ-λυ-ε-ς	ἔ-λύ-ε-τε		ἦς	ἦτε
3.	ἔ-λυ-ε	ἔ-λυ-ο-ν		ἦν	ἦσαν

Pozn. 1. V ind. vedl. časů předráží se přímnožek (augment); u sloves začínajících souhláskou: ε (p. slabičný), slovesa začínající samohláskou prodlužují ji (p. časový). Při tom α dluží se v η a dvojhlásky s ι (αι, ει, οι) nabývají ι subscriptum; tedy: ἄγω — ἤγον, ἐσθίω — ἔσθιον, αἰτέω — ἤτεον, οἰκέω — ὤκειον.

2. Přípony se připínají ke kmeni sponami ο/ε jako v praesentu.

3. Ojediněle se vyskytá v 3. os. plur. i širší přípona σάν: εἴχοσαν (εἶχον).

B. V mediu a pass. proti koncovkám hlav. časů jsou opět konc. časů vedlejších: -μην, -σο, -το; -μεθα, -σθε, -ντο! I bude:

	sing.	plur.	
1.	ἔ-λυ-ό-μην	ἔ-λυ-ό-μεθα	Srov. ἦμην eram, ἦμεθα eramus
2.	ἔ-λύ-ου	ἔ-λύ-ε-σθε	
3.	ἔ-λύ-ε-το	ἔ-λύ-ο-ντο	

Pozn. V 2. os. sg. obvyklá změna: σ mezi samohláskami vypadá, a stažením ε-σο = ου.

Časuj podobně:

ἄγω vedu	βαπτίζω křtím	καλέω zovu
ἀγαπάω miluji	ἐσθίω jím	κηρύσσω hlásám
ἀσθενέω jsem sláb, nemocen	ζάω žiji	κράζω křičím
	ζητέω hledám	μαρτυρέω svědčím

μέλλω chci	πλίσσω tluku	νηστεύω postím se
μισέω nenávidím	ἐκπλήσσω pas. žasnu	ὀράω vidím
πείθω přesvědčuji	πληρώω naplňuji	φιλέω miluji

Skláněj: ἀγαθός-η-ον (dobrý), ἀγαπητός milovaný, ἅγιος-α-ον svatý, αἰώνιος věčný, δίκαιος spravedlivý, ἕτερος jiný, ἔσχατος zadní, ἴδιος vlastní, κακός zlý, καλός krásný, μέσος střední, μόνος jediný.

Slovesa stažená — verba contracta.

Scholion: Časoslova, jejichž kmen končí na α , ϵ , o mívají v praesentiu a imperf. tvary stažené; α , ϵ , o se stahují s příponami osobními podle pravidel o stahování samohlásek (dvojhlásek).

Základní pravidla jsou:

1. Stejně samohlásky se stahují v touž samohlásku dlouhou; ale $\epsilon + \epsilon = \epsilon\iota$, $o + o = \omicron\upsilon$; dvojhláska pohlcuje předchozí samohl.: $\epsilon + \epsilon\iota = \epsilon\iota$, $\alpha + \alpha\iota = \alpha\iota$.

2. Nestejné: a) o má převahu nad ϵ i α : τιμά-ομεν = τιμῶμεν;
φιλέ-ομεν = φιλοῦμεν.

b) při styku α s ϵ má převahu α , která předchází:
τιμά-ει = τιμᾶ; γέα = γῆ.

Tedy

$\alpha + o (\omega) = \omega$	$\epsilon + o (\epsilon) = \omicron\upsilon$	$o + o (\epsilon) = \omicron\upsilon$
$\alpha + \epsilon (\eta) = \alpha$	$\epsilon + \epsilon = \epsilon\iota$	$o + \omega (\eta) = \omega$
$\alpha + \epsilon\iota = \alpha\iota$	$\epsilon + \epsilon\iota = \epsilon\iota$	$o + \text{dvojhl.} = \omicron\iota$

I bude:

τιμῶ	τιμῶμεν	μισῶ	μισοῦμεν	πληρῶ	πληροῦμεν
τιμᾶς	τιμᾶτε	μισεῖς	μισεῖτε	πληροῖς	πληροῦτε
τιμᾶ	τιμῶσι	μισεῖ	μισοῦσι	πληροῖ	πληροῦσι

Imperf.

ἐτίμων	ἐτιμῶμεν	ἐμίσουν	ἐμισοῦμεν	ἐπλήρουν	ἐπλεροῦμεν
ἐτίμας	ἐτιμᾶτε	ἐμίσεις	ἐμισεῖτε	ἐπλήρους	ἐπληροῦτε
ἐτίμα	ἐτίμων	ἐμίσει	ἐμίσουν	ἐπλήρου	ἐπλήρουν

Cvičení.

Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν (ad eum) πᾶσα (omnis) ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται πάντες (omnes). καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ (ab eo). καὶ ἐξεπλήσοντο ἐπὶ τῇ διδάχῃ αὐτοῦ (eius).

Καὶ ἦν ἐκεῖ (ibi) ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας (μ') καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ. Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις; καὶ ἦσαν οἱ μαθεταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες (ieiunantes). καὶ συνέρχεται πάλιν (iterum) ὁ ὄχλος, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Βλέπετε τί ἀκούετε. Τίς ἄρα (ergo) οὗτος ἐστίν, ὅτι καὶ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ; Κύριε, ὃν φιλεῖς, ἀσθενεῖ· ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μαρθὰν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον.

4.

Konjunktiv praesentis act. i pass. — Infinitiv, participia.

Deklinace souhlásková.

A. Proti indikativu, který vyjadřuje skutečnost, užíváme konjunktivu, kde něco očekáváme nebo si představujeme jako možné nebo nemožné.

Konjunktivem vyslovujeme vybidku, přání, po případě zákaz, nebo pouhou nejistotu, pochybnost (neskutečnost).

Akt. sing.	plur.	Pas. sing.	plur.
λύ-ω	λύ-ω-μεν	λύ-ω-μαι	λυ-ώ-μεθα
λύ-ης	λύ-η-τε	λύ-η	λύ-η-σθε
λύ-η	λύ-ω-σι	λύ-η-ται	λύ-ω-νται

Pozn. 1. Koncovky jsou vlastně konjunktiv slovesa εἰμί: -ὦ, -ῆς, -ῆ, -ῶμεν, -ῆτε, -ῶσι.

2. Spona proti ω/η v indikativu je zde ω/η .

3. Konjunktiv prostý (bez spojky) vyjadřuje vybidku: λύωμεν! — zákaz má při sobě zápor μή (ne). K. účelný nejčastěji po ἵνα (aby), ἵνα μή (aby ne). K. možnosti bývá uváděn spojkou εἰ, ἄν, ἔάν; zápor εἰ μή, ἔάν μή.

B. Infinitiv akt. λύ-ειν (λυ-ε-εν): ἀκούειν, ἔχειν, μέν-ειν; participium λύ-ων (λυ-ο-ντι), λύουσα, λῦ-ον (viz níže).

Inf. med., pas. λύ-ε-σθαι, ἀκούεσθαι, κρίνεσθαι; part. λυ-ό-μενος (-μένη, -μενον), κρινόμενος (-μένη, -μενον).

C. Deklinace souhlásková (III).

Sem patří kmeny na souhlásky; kmeny samohláskové mimo -o -a. Koncovky pádové: nom. sg. obyčejně na ς ; gen. -ος; dat. -ι; akk. -ν, -α; pl. nom. -ες (masc., fem. cfr. homines), -α (neutra); gen. -ων; dat. -σι (srov. $\iota\varsigma$ v I. a II. dekl.), akk. -ας, -νς.

sing.	plur.	sing.	plur.
n. σάρξ	σάρκες	σῶμα	σώματα
g. σαρκός	σαρκῶν	σώματος	σωμάτων
d. σαρκί	σαρξί	σώματι	σώμασι
a. σάρκα	σάρκας	σῶμα	σώματα
v. = nom.	= nom.	= nom.	= nom.

Vzory samohláskové:

sing.	plur.	sing.	plur.
n. πόλις	πόλεις	βασιλεύς	βασιλείς
g. πόλεως	πόλεων	βασιλέως	βασιλέων
d. πόλει	πόλεσι	βασιλεῖ	βασιλεῦσι
a. πόλιν	πόλεις	βασιλέα	βασιλεῖς (!)
v. πόλι	= nom.	βασιλεῦ	= nom.

Pozn. 1. v nom. pouhý kmen mají: αἰών, χεῖρ; někdy dloužený: ἡγεμῶν, ποιμήν, πατήρ, ἀνήρ; neutra σῶμα(τ).

2. zubnice (τ, δ, θ) před -ς vypadávají, hrdelnice a retnice smíšením s -ς dávají ξ, ψ: σάρξ, φάραγξ, θρίξ (τριχός ἦ); γύψ (γυπός δ);

3. v akk. sg. χάρις, κλείς, ὄρνις mají i χάριτα, κλειδα¹⁾, ὄρνιθα!

4. voc. obyč. roven nom. (nejen u neuter), jindy pouhý kmen: πόλι²⁾, βασιλεῦ;

5. v dat. plur. νι vypadá před násl. ς a předchozí o se dlouží v ου, pouhé ν vypadá bez náhrady: γειτοσι, φέρουσι (φεροντισι), ἄρχουσι (ἀρχοντισι);

6. gen. a dat. jednoslabičných mají přízvuk na poslední!

7. v gen. a dat. sg. ρ kmenů vypadá ε a mají přízvuk na poslední: (ἀνήρ, ἀνδρός, ἀνδρί, ἀνδρα).

8. Kmeny na sykavku σ, vysouvají toto σ mezi dvěma samohláskami (též v dat. plur. před koncovkou σι) a po jeho vysutí se samohlásky stahují: τὸ γένος, km. γενες, gen. γένους, dat. γένει atd.

Skloňuj podobně:

τὸ αἷμα -ατος krev	στόμα -ατος ústa
θέλημα -ατος vůle	σῶμα -ατος tělo
ὄνομα -ατος jméno	νύξ ἢ -κτός noc
πνεῦμα -ατος duch	πούς ὁ ποδός noha
ῥῆμα -ατος slovo	οὖς τὸ ucho
σπέρμα -ατος símě	πῦρ τὸ oheň

¹⁾ Codex B κλειδας Mat. 16, 19,

²⁾ Toto ι zůstává jen v nom., acc., voc. sg., jinde přešlo v ε.

σάρξ ἢ tělo	γνώσις ἢ poznání
φῶς τὸ, -τος světlo	δύναμις ἢ síla
χείρ ἢ ruka	θλίψις ἢ soužení
πίσις ἢ víra	κρίσις ἢ -εως soud
ἀνὴρ ὁ -δρός muž	κτίσις ἢ tvor, stvoření s. v.;
θυγάτηρ ἢ -ἴρος dcera	παράκλησις ἢ volání, útěcha
γαστήρ ἢ žaludek	συνείδησις ἢ svědomí
ἀνάστασις ἢ vzkříšení	δρασις ἢ -εως vidění

Scholion. Jednotlivosti 3. deklinace.

βοῦς (vůl) má g. βοός, d. βοί, a. βοῦν; pl. βόες, βοῶν, βουσί, βοῦς i βόας.

γυνή, ἡ žena: g. γυναικός, d. γυναικί, a. γυναῖκα, v. γυναί; pl. γυναῖκες, g. γυναικῶν, d. γυναιξί, a. γυναῖκας;

γόνυ, τό koleno: g. γόνατος, d. γόνατι; pl. γόνατα, γονάτων, γόνασι.

τριξ ἢ vlas: g. τριχός, d. τριχί, a. τρίχα; τρίχες, τριχῶν, τριξί, τριχας.

κύων ὁ, ἡ pes: g. κυνός, d. κυνί, a. κύνα; κύνες, κυνῶν, κυσί, κύνας.

ναῦς loď: g. ναός, d. νηί, a. ναῦν; pl. νῆες, νεῶν, ναυσί, ναῦς;

οὖς τὸ ucho: g. ὠτός, ὠτί; ωτα, ὦτων, ὠσίν.

πούς ὁ pēs (noha): g. ποδός, ποδί, πόδα, πόδες, ποδῶν, ποσί, πόδας.

ὑδωρ τό voda: g. ὑδατος, ὑδατι, ὑδατα, ὑδάτων, ὑδασι.

χείρ ἢ ruka: g. χειρός, χειρί, χεῖρα; χεῖρες, χειρῶν, χερσί, χεῖρας.

Cvičení.

Ὅς ἂν θέλῃ μέγας (magnus γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν (vester) διάκονος. Ἔρχονται φέροντες παραλντικόν, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων (a quattuor). Δόξα σοι, ὁ Θεός, Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας. Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι, καὶ νῦν (nunc) καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες (omnes) οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοί, ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες διὸ οὗτος ἁμαρτολοὺς προσδέχεται καὶ συνεισθίει αὐτοῖς.

Τίς ἀνθρώπος ἔχων (ρ' = ἑκατὸν, centum) πρόβατα, οὐ καταλείπει (τὰ 99) ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται, ἕως (usque) εὗρη

(coni. aor.) αὐτό; καὶ εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας. Λέγω ὑμῖν (vobis) ὅτι οὕτως (sic) χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. Ἡ (vel) τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα ἰ (δέκα = 10), οὐχὶ ἄπει λύχνον καὶ σαροῖ, τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς (assidue) ἕως εὗρη; καὶ εὐροῦσα (part. aor.) συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας. οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον (coram) τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω (audiat). Χαίρειν μετὰ (cum) χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων. Πιστεύομεν εἰς ἓν βάπτισμα μετανοίας καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, εἰς ἀνάστασιν νεκρῶν (mortuorum) καὶ ζωὴν αἰώνιον.

Παράκλητος advocatus	ἄπτω accendo
ἁμαρτωλός peccator	σαρόω verro
τελώνης ὁ publicanus	προσδέχομαι accipio
γραμματεὺς ὁ scriba	συνεσθίω manduco cum
λύχνος ὁ lucerna	καταλείπω relinquo
αἶρω sustollo	μετανοέω poenit. ago
αἰών ὁ saeculum	μετανοία ἡ poenitentia
γείτων ὁ, ἡ vicinus	κλαίω fleo
ἐγγίζω appropinquo	χαίρω gaudeo
γογγύζω murmuro	

5.

Indikativ futura aktiv. i med. — Infinitiv, participia.

Adjektiva třetí deklinace.

A. Futurum se tvoří příponami hlavních časů, které se připínají sponou σ ke kmeni, opatřenému rázovitou značkou futura σ .

Bude tedy

akt. λύσ-ω	λύσ-ο-μεν	med. λύσ-ο-μαι	λυσ-ό-μεθα
λύσ-εις	λύσ-ετε	λύσ-ε-φαι (η)	λύσ-ε-σθε
λύσ-ει	λύσ-ουσι	λύσ-ε-ται	λύσ-ο-νται.

Tímto způsobem tvoří futurum kmeny na samohlásku: ι , υ a dvojhlásku: χρίω, λύω, βασιλεύω;

kmeny na α (νικάω), ϵ (ἀδικέω), $\omicron$ (πληρόω) dlouží kmenovou samohlásku, a to $\alpha \nu \eta$ (νικήσω), $\epsilon \nu \eta$ (μισήσω), $\omicron \nu \omega$ (πληρώσω). Výjimečně zůstává α po ϵ , ι , ρ (ἔάω — ἔάσω). Ale ι : γελάσω! (γελάω směji se).

2. U kmenů na souhlásku *nětou* tvoří se futurum s těmito změnami: tedy:

$\kappa, \gamma, \chi + \sigma = \xi$ tedy: $\acute{\alpha}\gamma\omicron - \acute{\alpha}\xi\omega, \acute{\epsilon}\chi\omega - \acute{\epsilon}\xi\omega, \kappa\eta\rho\acute{\upsilon}\sigma\sigma\omega - \kappa\eta\rho\acute{\upsilon}\xi\omega!$
 $\pi, \beta, \varphi + \sigma = \psi$ βλέπω — βλέψω, γράφω — γράψω.
 $\tau, \delta, \theta + \sigma = \sigma$ πείθω — πείσω, ὀνομάζω — ὀνομάσω.

3. Kmeny na *plynnou* (λ, ν, ρ) tvoří futurum *nesigmaticky*, od slovesného kmene; místo σ^o/e mají ϵ^o/e . Kmen slovesný futurální je zeslabený kmen praesentní ($\kappa\rho\acute{\iota}\nu - \kappa\rho\acute{\iota}\nu$). Tedy bude:

fut. $\kappa\rho\acute{\iota}\nu\tilde{\omega}$ $\kappa\rho\iota\nu\tilde{\omicron}\mu\epsilon\nu$ NB! ϵ^o/e se s koncovkami stahuje!
 $\kappa\rho\iota\nu\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ $\kappa\rho\iota\nu\epsilon\acute{\iota}\tau\epsilon$
 $\kappa\rho\iota\nu\epsilon\acute{\iota}$ $\kappa\rho\iota\nu\omicron\sigma\iota$

Slovesa mající v praesentu dvě $\lambda\lambda$, jedno vypouštějí: $\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\omega - \beta\alpha\lambda\tilde{\omega}$. Která mají dvojhlásky $\alpha\iota, \epsilon\iota$, vypouštějí ι : $\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\acute{\iota}\rho\omega - \acute{\epsilon}\gamma\epsilon\rho\tilde{\omega}$, $\varphi\alpha\acute{\iota}\nu\omega - \varphi\alpha\nu\tilde{\omega}, \varphi\alpha\nu\tilde{\omicron}\mu\alpha\iota$.

Pozn. 1. Ojediněle se čte futurum *nesigmatické* i u sloves na $-ιζω$; tedy $\beta\alpha\pi\tau\acute{\iota}\sigma\omega, \beta\alpha\pi\tau\acute{\iota}\sigma\epsilon\iota$, ale i $\kappa\alpha\theta\alpha\rho\acute{\iota}\epsilon\iota$ (purgabit), $\varphi\omega\tau\acute{\iota}\epsilon\iota$ (illuminabit).

B. Infinitiv fut. akt. $\lambda\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\iota\nu$; med. $\lambda\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$;
 participium akt. $\lambda\acute{\upsilon}\sigma\omega\nu$ ($\omicron\nu\iota$), $\lambda\acute{\upsilon}\sigma\omicron\upsilon\sigma\alpha, \lambda\tilde{\upsilon}\sigma\omicron\nu$;
 med. $\lambda\upsilon\sigma\acute{\omicron}\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma, -\mu\acute{\epsilon}\nu\eta, -\sigma\acute{\omicron}\mu\epsilon\nu\omicron\nu$.

Poznámka. Klasická řečtina tvořila u přemnohých sloves futurum jen ve formě medialní, ovšem s významem aktivním; v mluvě obecné toho nebývá vždy. Na př. $\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\tilde{\omega} - \text{fut. } \acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\tilde{\sigma}\omega$ vedle $\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\tilde{\sigma}\omicron\mu\alpha\iota$; $\zeta\acute{\alpha}\omega$ fut.: $\zeta\acute{\eta}\omega$ vedle $\zeta\acute{\eta}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$; vzpomenuté $\gamma\epsilon\lambda\acute{\alpha}\omega - \gamma\epsilon\lambda\acute{\alpha}\omega$ vedle $\gamma\epsilon\lambda\acute{\alpha}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$; $\theta\alpha\nu\mu\acute{\alpha}\omega$ vedle $\theta\alpha\nu\mu\acute{\alpha}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$.

C. Dvojvýchodná adjektiva III. deklinace.

Adjektiva dvou prvních deklinací jsou obyčejně trojvýchodná; někdy i dvojího východu (nejčastěji složená: $\acute{\alpha}\delta\iota\kappa\omicron\varsigma, \acute{\alpha}\theta\epsilon\omicron\varsigma, \acute{\alpha}\nu\omicron\mu\omicron\varsigma$). Řídká jsou adjektiva III. deklinace dvojvýchodná ($-\eta\varsigma, -\omega\nu$).

Kmeny na $\omicron\nu$ ($\alpha\varphi\rho\omicron\nu$)			kmeny na $\epsilon\varsigma$ ($\alpha\lambda\eta\theta\epsilon\varsigma$)		
sing.	plur.		sing.	plur.	
n. $\acute{\alpha}\varphi\rho\omega\nu$ $\acute{\alpha}\varphi\rho\omicron\nu$	$-\epsilon\varsigma -\alpha$		$\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\acute{\eta}\varsigma$ $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\acute{\epsilon}\varsigma$	$-\epsilon\acute{\iota}\varsigma -\acute{\eta}$	
g. $\acute{\alpha}\varphi\rho\omicron\nu\omicron\varsigma$	$-\omega\nu$		$\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\omicron\upsilon\varsigma$	$-\tilde{\omega}\nu$	
d. $\acute{\alpha}\varphi\rho\omicron\nu\iota$	$-\omicron\sigma\iota$		$\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon\acute{\iota}$	$-\acute{\epsilon}\sigma\iota$	
a. $\acute{\alpha}\varphi\rho\omicron\nu\alpha$ $\acute{\alpha}\varphi\rho\omicron\nu$	$-\alpha\varsigma -\alpha$		$\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\acute{\eta}$ $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\acute{\epsilon}\varsigma$	$-\epsilon\acute{\iota}\varsigma -\acute{\eta}$	
v. $\acute{\alpha}\varphi\rho\omicron\nu$	$= \text{nom.}$		$\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\acute{\epsilon}\varsigma$	$= \text{nom.}$	

Cvičení.

Οὕτως καὶ ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν (vobis). ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν τῇ ὅλῃ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶν ἡ πρώτη ἐντολή. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν, διὰ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν (pro vobis). οὕτως δὲ ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσονται ἔσχατοι. οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐπω (nondum) τὸ τέλος ἐστίν. Ἰησοῦς ἐμελλεν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ (pro) τοῦ ἔθνους, ὑπὲρ τῶν πάντων τῶν πιστευσόντων εἰς αὐτόν. Διδάσκαλε, οἶδαμεν, διὰ ἀληθείας εἶ. Ἐὰν γὰρ θελήσω καυχῆσασθαι (gloriarī) οὐκ ἔσομαι ἄφρων.

ὄλος všecek, celý,	ἔσχατος poslední 3.	θνήσκω mru
ἡ διανοία mysl	πρῶτος první	ἔθνος τὸ lid
αἰτέω prosím, žádám	τὸ τέλος -ους konec	

6.

Aorist I. a II. (slabý a silný).

Nepřavidelná adjektiva III. deklinace.

A. Řecký aorist (ἀόριστος χρόνος) v indikativu vyjadřuje, že děj nastal, bez ohledu na jeho trvání. Aorist aktivní a medialní tvoří se dvojným způsobem: buď od prostého kmene (silný) nebo od kmene rozšířeného slabikou σα (slabý); obojí má přímnožek a přípony časů vedlejších.

I. akt. ἔ-χρι-σα	ἐχρίσα-μεν	med. ἐχρισά-μην	ἐχρισά-μεθα
ἔ-χρι-σας	ἐχρίσα-τε	ἐχρίσω(σασο)	ἐχρίσα-σθε
ἔ-χρι-σε	ἐχρίσα-ν	ἐχρίσα-το	ἐχρίσα-ντο.

Pozn. 1. V 3. osobě sg. σα přechází v σε; v 1. a 3. os. koncovky odpadají.

2. U sloves s kmenem na souhl. němou, u nichž přichází σα v sousedství těchto souhlásek, nastávají libozvučné změny jako výše u futura: ἐφύλαξα, ἐβλεψα, ἐπεισα, ἔσωσα.

3. Slovesa s kmenem na plynou (λ, ν, ρ) tvoří aorist nesigmaticky od zdlouženého kmene slovesného, při čemž se dlouží α — η, ε — ει, ι — ι, υ — υ: ἀγγέλω — ἠγγειλα, κρίνω — ἐκρίνα, σπείρω — ἔσπειρα.

II. *Silný aorist* tvoří některá slovesa němá od kmene slabého, podobně jako imperfektum:

akt. ἔ-λιπ-ο-ν	ἐλίπομεν	med. ἐλιπόμην	ἐλιπόμεθα
ἔ-λιπ-ε-ς	ἐλίπετε	ἐλίπον (εσο)	ἐλίπεσθε
ἔ-λιπ-ε	ἔλιπον	ἐλίπετο	ἐλίποντο.

Pozn. 1. V obecné mluvě oblíbená koncovka aoristu *σαν* objevuje se i v 3. osobě pl. aoristu II.: *ἐλίποσαν* (zejména slož. *κατελίποσαν* zanechali), *εἶποσαν* řekli, *εὗροσαν* našli.

2. Také *a* z prvního aor. přechází do aoristu II.: *ἔφυγον* — *ἔφυγαν* utekli; *εἶπον* — *εἶπαν* řekli, *ἦλθαν* přišli, *προσῆλθαν*, *ἀπῆλθαν*, *ἐλάβον* — *ἔλαβαν* vzali; *ἔπεσαν* padli, *ἀνέπεσαν*.

3. Některá slovesa tvoří v *κοινή* obojí aorist: *ἔκραξα* — *ἐκέκραγον*(!) *ἦξα* — *ἦγαγον* (vedl jsem), *ἔλειπα* — *ἔλιπον*.

B. Konjunktiv obou těchto aoristů se tvoří (bez přímnožku) sponou zdloženou ω/η , a příponami hlavních časů; v I. aoristu je mimo to kmen rozšířen o znak aoristní *σ*. Bude tedy:

akt. χρίσω	χρίσωμεν	χρίσωμαι	χρισώμεθα
χρίσης	χρίσητε	χρίσηφαι = η	χρίσησθε
χρίση	χρίσωσι (ν)	χρίσηται	χρισωνται.

Podobně konj. II. aoristu (silného):

akt. λίπω	λίπωμεν	λίπωμαι	λιπώμεθα
λίπησ	λίπητε	λίπη (ηφαι)	λίπησθε
λίπη	λίπωσι (ν)	λίπηται	λίπωνται.

Infinitiv II. aor. *λιπεῖν*! (akt.), *λιπ-έ-σθαι*! (med.);
partic. akt. *λιπών* (kmen *-οντι*)-*ποῦσα* -*πόν*; *λιπόμενος* -*μένη* -*μενον*.

Infinitiv I. aor. akt. *χρίσαι*! med. *χρίσασθαι*;
partic. akt. *χρίσας* (-*σαντι*) -*σασα* -*σαν*; med. *χρισάμενος* -*μενη* -*μενον*.

C *Nepravidelná adjektiva III. deklinace*: *πᾶς*, *μέγας*, *πολύς*.

Adj. *πᾶς* mask. a neutrum (*πᾶν*) se sklání vesměs podle III.; femininum *πᾶσα* podle *a* dekl. Adj. *μέγας* (neutr. *μέγα*) a *πολύς* (neutr. *πολύ*) v nom. a akk. sg. jdou podle III.; ostatní pády sg. i plurál a femininum podle *-o* -*a* kmene: *μεγαλο* (-*λη*) *πολλο* (-*λλη*).

	sing.	plur.	sing.	plur.
n.	πᾶς	πάντες	μέγας	μεγάλοι(-αι)
g.	παντός	πάντων	μεγάλου	μεγάλων
d.	παντί	πᾶσι	μεγάλῳ	μεγάλοις
a.	πάντα	πάντας	μέγαν	μεγάλους(-ας)
v.	πάν	πάν	μέγα	μεγάλα
		= nom.		= nom.

	sing.	plur.
	πολύς	πολλοί(αι)
	πολύ	πολλά
	πολλοῦ	πολλῶν
	πολλῷ	πολλοῖς
	πολύν	πολλούς(-ας)
	πολύ	πολλά
		= nom.

Cvičení.

Καὶ ὡς ἤγγισεν ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν (videns) τὴν πόλιν ἐκλαυσεν (κλαίω fleo) ἐπ' αὐτῇ λέγων· ὅτι Εἰ ἔγνω (aor. ἔγνω) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ (tu) τὰ πρὸς εἰρήνην. Καὶ εἰσελθὼν (part. aor. ἔρχομαι) εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦτας λέγων αὐτοῖς· Γέγραπται· καὶ ἔσται ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.

Ὁδοῦς ἦλθεν (aor. ἔρχομαι) εἰς μαρτυρίαν; ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ· οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν (part.) μαθητῆς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἤρε τὸ σῶμα αὐτοῦ. ἦλθε δὲ καὶ ὁ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς (nocte) τὸν πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ρ' (ἑκατόν). ἔλαβον (aor.) οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδωσαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ (cum) τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν.

Κύριε, οὐ μέλει σοι, ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με κατέλιπεν διακονεῖν; Τότε (tunc) οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ πάντες ἐφύγον. Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, Μετὰ (post) ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ.

πωλέω vendo,
ἡ προσευχή oratio
τὸ σπήλαιον spelunca

ὁ ληστής ou latro
μαρτυρέω testor
μαρτυρία ἡ testimonium

ἔρωτάω rogo	ὀφθόνιον ligamen
κρύπτω celo	δέω ligo -are
αἶρω tollo	ἔθος τὸ mos
λίτρα ἢ libra	ἐνταφιάζω sepelio
ἐπιτρέπω permitto	μέλω curo
μίγμα τὸ -τος mixtura	μέλει μοι curae mihi est.

7.

Perfektum činné i trpné (medialní).**Plusquamperfektum.**

Indikativ perf. vyjadřuje, že děj je v přítomnosti skončen a následek jím přirozený trvá (εὐρηκα! τέθνηκε); je to perfektum praesens.

A. Perfektum se tvoří od kmene slovesného (někdy stupňovaného): **zdvojkou**, znakem perfekta **κα**, a osobními příponami časů hlavních. Zdvojká záleží v tom, že se obvykle zdvojuje náslovná souhláska s **ε** (vyjma **ρ**); u sloves začínajících samohláskou se rovná přímnožku. Perf. pas. má sice zdvojkou, ale přípony se připínají ke kmeni bezprostředně.

Perf. akt. λέ-λυ-κα	λελύκαμεν	λέλυμαι	λελύμεθα
λέ-λυ-κας	λελύκατε	λέλυσαι	λέλυσθε
λέ-λυ-κε	λελύκασι (ν)	λέλυται	λέλυνται.

Pozn. 1. o **zdvojce**: a) Slovesa začínající dyšnou (**χ, φ, θ**) mají ve zdvojce příslušnou nezvučnou: **χρίω, κέχρη(σ)μαι; φύω, πέφυκα; θύω, τέθυκα.**

b) slovesa mající v násloví: **ρ**, dvě souhlásky, nebo souhl. složené (**ψ, ξ, ζ**), přibírají zdvojkou neúplnou (= přímnožku): **ἔσταλκα, ἔρρουφα, ἐζήλωκα, ἔψευκα.** Vyjmuta jsou, je-li jedna plynná: **κέκλικα, κέκρικα;** rovněž **ἦτηκα** ale **ἑώρακα.**

c) Dvojitou zdvojkou mají slovesa začínající s **α, ε, ο**, při čemž se dluží kmen v násloví: **ἀκούω — ἀκήκοα, ἐλέγχω — ἐλήλεγμαι, δρύσσω — δρώρουγμαι.**

Pozn. 2. o kmeni. Podle uvedeného vzoru se časují kmeny na: **ι, υ**, dvojhlásku; dále kmeny na **α, ε, ο**, kteréžto se dluží: **τετίμηκα, πεφίληκα, πεπλήρωκα.**

b) kmeny na souhlásku **plynnou (λ, ν, ρ)**: **ἀγγέλλω — ἠγγελα, αἶρω — ἦρακα, σπείρω — ἔσπαρκα, φαίνω — πέφαγκα;** z němých

na zubnice: πλάσσω — πέπλακα, ψεύδω — ἔψευκα, πείθω — πέπικα, θανμάζω — τεθαύμακα.

Zbývající kmeny na *retnice* a *hrdelnice* tvoří perfektum bez *κ* pouhou příponou *α*, t. zv. perfektum II. (silné), při čemž přechází kmenová souhláska v stejnorodou dyšnou (*χ, φ*):

βλάπτω (km. βλαβ) - βέβλαφα; φυλάσσω (φυλακ) - πεφύλαχα;
δρύσσω (ορυγ) - δρώρυχα.

Pozn. 3. ke koncokám. a) V 3. os. sg. *κα* přechází v *κε* (srov. 3. sg. aor.); v 1. a 3. os. sg. jsou koncovky otřeny.

b) V obecné mluvě se často objevuje záměna koncovek *αν* místo *ασι*: v 3. os. pl.: ἔώρακαν m. ἑοράκασι, ἐγνώκαν m. ἐγνώκασι(ν), τετέρηκαν m. τετερήκασι.

NB! V perf. pas., kde přicházejí do styku kmenové souhlásky s koncovkami *μαι, σαι, ται* etc., nastávají tyto libozvučné změny:

hrdelné:	retné:	zubné:
1. $\kappa, \gamma, \chi + \mu = \gamma \mu$	$\pi, \beta, \varphi + \mu = \mu \mu$	$\tau, \delta, \theta + \mu = \sigma \mu$
$+ \sigma = \xi$	$+ \sigma = \psi$	$+ \sigma = \sigma$
$+ \tau = \kappa \tau$	$+ \tau = \pi \tau$	$+ \tau = \sigma \tau$
τάσσω: τέταγμαi (km. ταγ) τέταξαι τέτακται	βλάπτω: βέβλαμμαi (βλαβ) βέβλαψαι βέβλαπται	πείθω: πέπεισμαi πέπεισαι πέπεισται;

2. plynné *λ, ρ* zůstávají beze změny; *ν* před *μ* přechází v *σ*, nebo se přípodobňuje: μαραίνω (hubím; pas. hynu) μεμάραμμαi, nebo μεμάρασμαi; μιαίνω (poskvrňuji): μεμίασμαi, μεμίαμμαi.

B. Infinitiv a participia perf.

akt. λελυκέναι; λελυκώς, λελυκνῖα, λελυκός. (g. -κότος).

pas. λελύσθαι: λελυμένος, -μένη, -μένον.

Scholion: 1. οἶδα (vím), οἶδαμεν inf. εἰδέναι (vědět)

οἶδας οἶδατε part. εἰδώς, -νῖα, -ός (gen. -δότος).

οἶδε οἶδασι

2. Od kmene perfektního (zdvojeného) rozšířeného o slabiku *κει* a přímnožek, tvoříme někdy plusquamperfektum:

Akt.		m. i pas.	
ἔ-λελύ-κειν	ἔλελύκειμεν	ἔλελύμην	ἔλελύμεθα
ἔ-λελύ-κεις	ἔλελύκειτε	ἔλέλυσο	ἔλέλυσθε
ἔ-λελύ-κει	ἔλελύκεισαν	ἔλέλυτο	ἔλέλυντο.

Cvičení.

Καὶ μετ' (post) ἡμέρας ὅτι πάλιν ἦσαν ἔσω (intus) οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' (cum) αὐτῶν. ἔρχεται δὲ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ λέγει αὐτῷ· Ὅτι ἑώρακός με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες (videntes) καὶ πιστεύσαντες. Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἀ ὅσα ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε καὶ ἵνα ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι (quod) νενικήκατε τὸν πονηρὸν. Ὁ μὴ πιστεύων τῷ Θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι (quia) οὐκ ἐπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεός. Λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα.

κλείω claudio	ψευστής mendax
νικάω vinco	σημεῖον το signum
τελευτάω morior (končím)	μαρτυρέω testor
θύρα ἡ porta	

8.

Aorist pasivní; futurum passivum.

Stupňování adjektiv.

Aorist pas. tvoří se od kmene rozšířeného slabikou *θη*, s pří- množkem a koncovkami časů vedlejších (v indikativu); u časoslov deponentních má i tento aorist význam aktivní (deponentia passiva): ἀπεκρίθη, ἐπορεύθη.

Indic. ἐ-λύ-θη-ν	ἐλύθημεν	Conj. λυ-θῶ	λυθῶμεν
ἐ-λύ-θη-ς	ἐλύθητε	λυ-θῆς	λυθητε
ἐ-λύ-θη	ἐλύθησαν	λυ-θη	λυθῶσι.

Pozn. 1. Kmeny na *α ε ο* dlouží před slabikou *θη* kmenovou samohlásku: ἐτιμήθη, ἐποιήθη, ἐφανερώθη; výjimečně zůstává *α* po *ι, ε, ρ, ι* jinde: γελάω : ἐγελάσθη.

2. Kmeny na souhlásku *π* mění ji před *θη* takto:

<i>κ, γ, χ</i> + <i>θη</i> = <i>χθη</i> : τάσσω (ταγ) — ἐτάχθη
<i>π, β, φ</i> + <i>θη</i> = <i>φθη</i> : πέμπω (πεμπ) — ἐπέμφθη
<i>ι, δ, θ</i> + <i>θη</i> = <i>σθη</i> : πείθω (πειθ) — ἐπίσθη.

3. Kmeny na plynou souhlásku mohou tvořiti vedle pravidelného aoristu i tvary bez *θη*, a to od kratšího kmene slovesného nebo zdlouženého t. zv. aorist II. (na *ην*):

κλίνω má *ἐκλίθην*; *κρίνω* : *ἐκρίθην*; *φαίνω* : *ἐφάνθην*, ale *σπείρω* : *ἐσπάρην*; *στέλλω* : *ἐστάλην*, *φθείρω* : *ἐφθάρην*. Tento II. silný aorist pas. je v *κοινή* v oblibě i u ostatních sloves: *λέγω* : *ἐλέγην*; *γράφω* : *ἐγράφην*.

B. Od téhož kmene (+ θη) tvoří se i futurum pass. obdobně jako mediální:

<i>λυ-θή-σο-μαι</i>	<i>λυθη-σόμεθα</i>
<i>λυ-θή-σε-φαι(η)</i>	<i>λυθή-σεσθε</i>
<i>λυ-θή-σε-ται</i>	<i>λυθή-σονται</i> .

Pozn. 1. Slovesa, která tvoří aorist II. (bez θ), mají od téhož kmene i futurum II.: *θάπτω* (θαφ), *ἐτάφην*, *ταφήσομαι*; *φαίνω* : *ἐφάνην*, *φανήσομαι*; *βλάπτω* (βλαβ), *ἐβλάβην*, *βλαβήσομαι*; *στέλλω* : *ἐστάλην*, *σταλήσομαι* a p.

2. Od kmene perfekta pas. tvoří se obdobně futurum pas. exactum (III): *λελύσομαι*, *λελύση* (= -σεσαι), *λελύσεται*, *λελυσόμεθα*, *λελύσεσθε*, *λελύσονται*.

Participia aor. pas. *λυθείς*, *-θείσα*, *-θέν*; Infinitiv *λυθῆναι*;
(km. *λυθεντι*).

Participia futuri pas. *λυθησόμενος*, Infinitiv *λυθήσεσθαι*.
-μένη, *-μενον*;

C. Stupňování adjektiv (komparativ—superlativ).

Děje se dvojným způsobem a sice příponami: a) *-τερος*, *-τατος*;

b) *-ίων*, *-ιστος*.

ad a) *ισχυρός* (silný): *ισχυρότερος*, *ισχυρότατος* (superlativ je řídký).

ἀσθενής (nemocný): *ἀσθενέστερος*, *-νέστατος*.

NB! Je-li předposlední krátká, u o-kmenů se dlužívá; i bude: *σοφός* (moudrý), *σοφώτερος*, *σοφώτατος*;

νεός (nový), *νεώτερος*, *νεώτατος*.

ad b) Koncovkou *-ίων*, *-ιστος* tvořivají se komparativy nepravidelné:

πολύς — *πλείων* — *πλείστος*; *μέγας* — *μείζων* — *μέγιστος*;

ἀγαθός — *κρείσσων* — *κράτιστος* (βελτίον);

καλός — *καλλίων* — *κάλλιστος*; *κακός* — *χείρων* — *χείριστος*;

μικρός — *ἐλάσσων* — *ἐλάχιστος* (vedle: *μικρότερος* — *-τατος*).

Pozn. Novotvary jsou: *μειζότερος*, *ἐλαχισιότερος*;

Rovněž komparativy utvořené od adverbii:

ἔξω (vně) : ἐξώτερος (τὸ σκοίτος ἐξώτερον tma vnější, tenebrae exteriores).

ἔσω (vnitř) : ἐσώτερος; κάτω (dole) : κατώτερος a pod.

2. Celkem superlativu ubývá, zastupuje jej komparativ. Zbytky superlativu v Nov. Zákoně jsou: ἀγιώτατος, ἀκριβέσις (accuratus), ἐλάχιστος (minimus), ἡδίστα (libentissime), κράτιστος (optimus), μέγιστος (maximus), πλεῖστον (plurimum), τάχιστα (celerime), θυσιστος (altissimus), ἔγγιστα (proxime), μάλιστα (saepissime).

Ćvičení.

Τοῦ δὲ Χριστοῦ Ἰησοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν (inf. aor.) αὐτούς, εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα (occulte) ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοῦ, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ (in somnio) ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσήφ, υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν (inf. aor.) Μαριάμ τὴν γυναῖκα σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἁγίου ἐστὶν Ἁγίου· τέξεται (pariet) δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ὄλον γέγονε (factum est) ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἰδοῦ, ἡ πόρθενος ἐν γαστρὶ ἔξει (fut. ἔχω) καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον· Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.

ἡ γένεσις generatio, μνηστεύω desponso (ucházím se o), συνέρχομαι congregior, εὗρίσκω invenio, γαστήρ ἡ uterus, παραδειγματίζω demonstro, ἐνθυμέομαι cogito, φοβέομαι timeo, σῶζω salvo, πληρόω impleo, ἡ πόρθενος virgo, ἐρμηνεύω interpretor.

9.

Imperativ. — Zájmena. — Číslovky.

A. V první osobě imperativ odpadá; pro druhou a třetí osobu akt. i pas. (mediálního) imperativu jsou tyto koncovky:

	sing.	plur.		sing.	plur.
Akt. 2.	θι ¹⁾	τε	Pas.	σο	σθε
3.	τω	τωσαν		σθω	σθωσαν.

1. Bude tedy imp. praesentis:

	sing.	plur.		sing.	plur.
Akt.	λύε	λύετε	Pas.	λύε ~~φο~~ -ου	λύεσθε
	λύέτω	λύέτωσαν		λύέσθω	λύέσθωσαν
		(όντων)			(έσθων)

2. Imp. aoristu I.:

Akt.	λύσον(!)	λύσατε	Med.	λύσαι!	λύσασθε
	λυσάτω	λυσάτωσαν		λυσάσθω	λυσάσθωσαν ¹⁾
		(σάντων)			(σασθων)

1) Klassická řeč užívala obojích forem, ale v *κοινή*, která měla vůbec zálibu v koncovkách *σαν*, jsou přípustny jen tyto tvary (Helbing 69).

Scholion:

	Imp. aor. II.			Imp. aor. I. plynných č.	
	sing.	plur.		sing.	plur.
Akt.	λίπε	λίπετε		φήνον	φήνατε
	λιπέτω	λιπέτωσαν.		φηνάτω	φηνάτωσαν.
	sing.	plur.		sing.	plur.
med.	λιποῦ	λίπεσθε	med.	φήναι!	φήνασθε
	λιπέσθω	λιπέσθωσαν.		φηνάσθω	φηνάσθωσαν.

3. Imp. aoristu pasivního.

	Aor. pas. I.			Aor. pas. II.	
	sing.	plur.		sing.	plur.
	λύθητι	λύθητε		φάνηδι	φάνητε
	λυθήτω	λυθήτωσαν.		φανήτω	φανήτωσαν. ¹⁾

B. Zájmena

a) osobní:

sing.		plur.			
ἐγώ	σύ (tu)	ἡμεῖς (nos)	ὑμεῖς (vos)	σφεῖς (ipsi)	
ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	ἡμῶν	ὑμῶν	σφῶν	
ἐμοί, μοι	σοί, σοι	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι	
ἐμέ, με	σέ, σε	ἡμᾶς	ὑμᾶς	σφᾶς.	

b) z. tázací začínají s π: ποῖος qualis, πόσος quantus, πότε quamdiu.

¹⁾ V *κοινή* má převahu imperativ aoristu; jím se vyjadřuje vroucnost přání. V Otčenáši prosby jsou v aor. imp. (Moulton).

c) z. demonstrativní s τ: τοιοῦτος (talīs), τόσος, τοσοῦτος talīs, tantus; srov. οἶτος, αὐτη, τοῦτο, jehož tvary začínají s τ, tam kde i člen má τ.

C. Číslovky.

a) základní

εἷς (1), μία, ἓν	ἐν ἑνδεκά 11	εἷς καὶ εἴκοσι	διακόσιοι, (αι, α)
δύο (duo)	δώδεκα 12	δύο καὶ εἴκοσι...	= 200
τρεις, τρία	τρεις καὶ δ. atd.	τριακόνα 30	τριακόσιοι 300
τέσσαρες, -ρα	ale i δέκα δύο	τεσσαράκοντα 40	τετρακόσιοι 400
πέντε, ἕξ	δέκα πέντε	πεντήκοντα 50	πεντακόσιοι 500
ἑπτὰ, ὀκτώ	δέκα ὀκτώ	ἑξήκοντα 60	ἑξακόσιοι 600
ἐννέα, δέκα	εἴκοσι = 20	ἑκατόν 100	ἐνακόσιοι 900
(= decem)			χίλιοι, (δύς, τρίς)
			= 1000

b) řadové končí na τός (στός) vyjma δεύτερος (druhý), εβδομος (sedmý), ὄγδοος (osmý).

Cvičení.

ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ. Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ. Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. Πᾶσαι αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαβίδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες καὶ ἀπὸ Δαβίδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Β. ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρακοντα τέσσαρες χιλιάδες... ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένα.

Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Μὴ θανατάξτε ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Λέγει αὐτῷ Φίλιππος ἔρχου καὶ ἴδε (!). Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. Ἔως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; Πόσω μᾶλλον (magis) ὁ πατήρ ὑμῶν δώσει (dabit) ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. Ὅς ἐὰν δέξηται ἐν παιδίον τοιοῦτο ἐμὲ δέχεται. Πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ (de) τοῦ παιδίου ἐπὶ (cum) δὲ εἴρητε, ἀπαγγεῖλατέ μοι, ὅπως καὶ ἐγὼ ἐλθῶν προσκυνήσω αὐτῷ.

ἰσχυρός fortis, ἀθάνατος immortalis, θανατάζω miror, αἰτέω peto (3), δέχομαι accipio, ἀκριβῶς diligenter, ἐξετάζω interrogo, ἐπαγγέλλω annuntio, προσκυνέω adoro, γεννάω gigno, γενεά ἡ generatio, μετοικεσία migratio, σφραγίζω signo, φυλή ἡ tribus.

10.

Slovesa na -μι.

Sem patří slovesa 1. s kmenem prostým (zdvojeným nebo nezdvoujeným) (τίθημι — φημι), 2. s kmenem rozšířeným slabikou *νυ* (δείκ-νυ-μι).

Kmeny prosté.

Praesens

α	ε	ο	α	ε	ο
ἴσθημι	τίθημι	δίδωμι	ἴσταμαι	τίθεμαι	δίδομαι
ἴσθης	τίθης	δίδως	ἴστασαι	τίθεσαι	δίδοσαι
ἴσθησι	τίθησι	δίδωσι	ἴστανται	τίθεται	δίδονται
ἴσταμεν	τίθεμεν	δίδομεν	ἰστάμεθα	τιθέμεθα	διδόμεθα
ἴστατε	τίθετε	δίδοτε	ἰστασθε	τίθεσθε	δίδοσθε
ἴστασι	τιθέασι	διδόασι	ἰστανται	τίθενται	διδονται

Pozn. 1. V kmeni praesentním je zdvojká *ι*otová. 2. Mimoto v singularu indikativu praes. i imperf. aktivního je kmenová samohláska (*α, ε, ο*) *zdloužena*.

Konj.	ἴσῳ	τιθῶ	διδῶ	ἰσῶμαι	τιθῶμαι	διδῶμαι
	ἰσῆς	τιθῆς	διδῶς	ἰσῆ(η)φαι	τιθῆ(η)φαι	διδῶ(ω)φαι
	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.	etc.

Pozn. Konjunktiv má tvary *stažené* s přízvukem na *stažené* slabice.

Imperf.

ἴσθην	ἐτίθην	ἐδίδουν	ἰστάμην	ἐτιθέμην	ἐδιδόμην
ἴσθης	ἐτίθεις	ἐδίδους	ἰτασο	ἐτίθεσο	ἐδίδοσο
ἴσθη	ἐτίθει	ἐδίδου	ἰτατο	ἐτίθετο	ἐδίδοτο
ἴσταμεν	ἐτίθεμεν	ἐδίδομεν	ἰστάμεθα	ἐτιθέμεθα	ἐδιδόμεθα
ἴστατε	ἐτίθετε	ἐδίδοτε	ἰτασθε	ἐτίθεσθε	ἐδίδοσθε
ἴστασαν	ἐτίθεσαν	ἐδίδοσαν	ἰσαντο	ἐτίθεντο	ἐδίδοντο.

Imperat.	ἴσθη	τίθει(εε)	δίδου(οε)
	ἰτάτω	τιθέτω	διδότω
	ἴστατε	τίθετε	δίδοτε
	ἰτάτωσαν	τιθέτωσαν	διδότωσαν
	ἰτασο	τίθεσο	δίδοσο
	ἰτάσθω	τιθέσθω	διδόσθω
	ἰτασθε	τίθεσθε	δίδοσθε
	ἰτάσθωσαν	τιθέσθωσαν	διδόσθωσαν.

Inf.	ιστάναι!	τιθέναι!	διδόναι
Part.	ιστάς(ντ) -ᾶσα, -άν;	τιθείς -εῖσα, -έν;	διδούς -δοῦσα, -όν.
Inf.	ἰστιάσθαι	τίθεσθαι	δίδοσθαι
Part.	ιστάμενος -η, ον;	τιθέμενος -η, ον;	διδόμενος -η, ον.

Aorist II.

Indik.	ἔστιν	ἔθηκα	ἔδωκα (Med.)	ἔθιμην	ἔδομην
	ἔστις	ἔθηκας	ἔδωκας	ἔθεςο = ου	ἔδου(οφο)
	ἔστη	ἔθηκε	ἔδωκε	ἔθειτο	ἔδοτο
	ἔστημεν	ἔθήκαμεν	ἔδώκαμεν	ἔθέμεθα	ἔδόμεθα
	ἔστητε	ἔθήκατε	ἔδώκατε	ἔθεσθε	ἔδοσθε
	ἔστησαν	ἔθηκαν	ἔδωκαν	ἔθειντο	ἔδοντο

Konjunktiv:

σιῶ	θῶ	δῶ	θῶμαι	δῶμαι
σιῆς	θῆς	δῆς	θῆ(ηφαι)	δῆ(ωφαι)

Imperativ:

	σιῆθι	θές	δός	θου(εφο)	δου(οφο)
	στήτω	θέτω	δότη	θέσθω	δόσθω
	στήτε	θέτε	δότε	θέσθε	δόσθε
	στήτωσαν	θέτωσαν	δότησαν	θέσθωσαν	δόσθωσαν.
Inf.	στήναι	θεῖναι	δοῦναι	θέσθαι	δόσθαι
Part.	στάς (σιαντις)	θείς(θεντις)	δούς(δοντις)	θέμενος	δόμενος
	-ᾶσα, -άν	-εῖσα, -έν	-οῦσα, όν	-η, ον	-νη, -ον.

Ostatní časy.

Fut.	στήσω	I. aor.	ἔστησα	perf.	ἔστηκα ¹⁾
	α) στήσομαι		ἔστησάμην		
	ε) θήσω		ἔθησα		τέθηκα
	ο) δώσω		ἔδωσα		δέδωκα

¹⁾ 1. Sloveso ἵστημι mívá v perf. i tvary kratší: ἔστημεν (ἔστήκαμεν) ἔστώς, -ῶσα, -ῶς (místo ἔστηκώς, -κυία, -ός) ἔστάναι (m. ἔστηκέναι).

2. Vedle tvarů na μι přicházejí v κοινή i tvary na -ω od týchž kmenů: δίδω (διδόω), ιστιάω (ἱστημι), part. ἰστῶν.

aor. pas. ἐστάθην	ful. σταθήσομαι
α)	
ε) ἐτέθην	τεθήσομαι
ο) ἐδόθην	δοθήσομαι

Scholion. Obdobně podle sloves na -μι tvoří i některá slovesa na -ω tvary aoristu.

Kmeny na υ (δύω = ponořuji), kmeny na ω (γινώσκω = poznávám)

Ind. aor. ἔδυν ¹⁾	ἔδουμεν	ἔγνω	ἔγνωμεν
ἔδυσ	ἔδυτε	ἔγνωσ	ἔγνωτε
ἔδυν	ἔδυσαν	ἔγνω	ἔγνωσαν
conj. δύω	δύωμεν	γνώ	γνώμεν
δύης	δύητε	γνώσ	γνώτε
δύη	δύοσι(ν)	γνώ	γνώσι(ν)
imperat. δύθι	δύτε	γνώθι ²⁾	γνώτε
δύτω	δύτωσαν	γνώτω	γνώτωσαν
inf. δύναι		γνῶναι	
part. δύς (δύντος)		γνούς (γνόντος)	
δύσα (δύσης)		γνούσα (γνούσης)	
δύν (δύντος)		γνόν (γνόντος)	

Čvičení.

1. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου.

γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, διτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

ἀγιάζω svétim, τὸ θέλημα, -τος vůle, ἄρτος ὁ chléb, σήμερον dnes, ἀφίημι odpouštím, τὸ ὀφείλημα, -ματος debitum, dluh; ὁ ὀφειλέτης dlužník, ὁ πειρασμός zkouška, tentatio, ῥύω (ρύομαι) zbavuji, ergo;

2. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, διτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μ. οἱ πρᾶξις· διτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. Μ. οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· διτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. Μ. οἱ ἐλεήμονες· διτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

¹⁾ s významem ,ponořil jsem se'. — ²⁾ srov. známé γνώθι σεαυτόν!

ο
ε
11
zn
na
a)
b)
c) ao
d) ao
1
σαισ
2
ψηλαι
1.
inf. ειν
2. ε
indik. p.
infinitiv.
3. φ
cfr. nefar
4. ολ
ειδωμεν,
partic. ειδ

ται. *Μ. οἱ καθαροὶ τῆ καρδία · δι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁψονται. Μ. οἱ εἰρηνοποιοὶ · δι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Μ. οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης · δι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.*

μακάριος *beatus, blažený; πτωχός* 3 *chudý, πρῶος* 2, *πραῦς, -εἰα, -v tichý, κληρονομέω* *dědim, dostává se mi; πεινάω* *lačným, διψάω* *žízním, χορτάζω* *krmím, ἐλεήμων* 2 *milosrdný, ἐλεέω* *smilovávám se, καθάρως* 3 *čistý, εἰρηνοποιός* 2 *mírumilovný, διώκω* *honím, pronásleduji; ἕνεκεν* *pro (za, propter).*

Dodatek.

a) Zbytky optativu (způsobu žádactho).

Z optativu, jehož klasikové rádi užívali, jsou v památkách obecné mluvy jen chatrné zbytky. U sv. Lukáše a Pavla poněkud častěji, u sv. Jana vůbec ne, celkem 30krát u sv. Lukáše (z čehož 11krát *εἴη*), u sv. Pavla 31krát (z toho 14krát *γένοιτο*). O. se tvořil známkou *ι*: slabikou *οι, αι* u sloves na *ω*, nebo slabikou *ιη* u časoslov na *-μι*, koncovkami časů vedlejších vyjma 1. os. sg. (*-μι*).

Nejčastější tvary optativu jsou tyto:

- a) O. praesentis: *ἔχοι, θέλοι, πάσχοιτε, ἔχοιεν, δυναίμην, δύναιντο.*
- b) O. aoristi: *εὐξάιμην, πλεονασαί, περισσεύσαι, ποιήσαιεν, ψηλαφήσαιεν!*
- c) aoristi II: *φάγοι, τύχοι, βάβοι, δῶη (=δοίη), δυναίμην, γένοιτο, εὐροίεν.*
- d) aoristi pass: *λογισθείη, πληθυνθείη.*

Pozn. 1. v 3. os. pl. místo *ν* je častěji *σαν*: *εὐροισαν, ψηλαφήσαισαν.*

2. ojedinelé tvary aeolské: *-εἰας, -εἰε, -εἰαν* m. *-αἰς, -αἰ, -αἰεν*: *ψηλαφήσαιαν.*

b) Zbytky „malých“ sloves na -μι.

1. *εἶμι* (kmen *ες*); imperativ: *ἴσθι, ἔστω, ἔστε, ἔστωσαν*; inf. *εἶναι*, partic. *ὄν (ωντις), οὔσα, ὄν*; ostatní tvary výše.

2. *εἶμι* (kmen *ι*) jen ve složeninách s významem praesentním: *jdu*. indik. praes. *-ίασι*; imperf. *-ῆει, -ῆεσαν*

infinitiv: *-ιέναι*; partic. *-ίων, -ιοῦσα, -ιόν* (*ἐπιούσα* i. e. *ἡμέρα*)

3. *φημί* (*φα*); praes. *φημί*, 3. sg. *φησί*, 3. plur. *φησί (φασί)*. cfr. nefandus! Imperf. 3. sg. *ἔφη*; aor. *ἔφησα, ἔφασαν* (St. Zák.).

4. *οἶδα* (*ιδ*) (*vim*) imperf. *ἤδειν, ἤδεις . . . ἤδεισαν*; conj. *εἰδῶ, εἰδῶμεν, εἰδῆτε*; imperat. *ἴστε* (jednou); inf. *εἰδέναι, εἰδήσω!* fut.; partic. *εἰδώς (ντις), -υῖα, -ός.*

c) Seznam důležitějších

Praesens	Futurum	Aorist
ἀγγέλλω zvěstuji	—	—
ἄγω vedu	ἄξω	ἤξα, ἤγαγον
αἰρέω беру	αἰρήσω, ἔλω	εἶλον, -λόμην
αἶρω zdvihám	ἄρῶ	ἤρα
ἀκούω slyším	ἀκούσω	ἤκουσα
ἁμαρτάνω chybuji	ἁμαρτήσω	ἡμάρτησα, ἡμαρτον
ἀμφιέννυμι oblékám	ἀμφιέσω	ἡμφίεσα
ἀνοίγω! otvírám	ἀνοίξω	ἠνοιξα, ἠνέωξα, ἀνέωξα
ἀποκτείνω zabijím	ἀποκτενῶ	ἀπέκτεινα
ἀπόλλυμι hubím	ἀπολέσω	ἀπώλεσα
ἀρέσκω libím se	ἀρέσω	ἤρεσα
αὐξάνω množím	αὐξήσω	ἠύξησα
ἀφίημι odpouštím	ἀφήσω	ἀφήκα
βαίνω kráčím	βήσομαι	ἔβην
βάλλω vrhám	βαλῶ	ἔβαλον
βούλομαι chei	βουλήσομαι	—
γίνομαι ťio	γενήσομαι	ἐγενόμην
γινώσκω poznávám	γνώσομαι	ἔγνων
γράφω píši	γράψω	ἔγραψα
δείκνυμι ukazuji	δείξω	ἔδειξα
δέομαι potřebuji, žádám	—	—
δέω váži	δήσω	ἔδησα
δίδωμι dávám	δώσω	ἔδωκα
δοκίμοι κρίνω	δοξήσω	ἔδοξα
δοκίμοι κρίνω	δοξήσομαι	—
ἐγγίζω blížíím	ἐγγίσω	ἤγγισα
ἐγείρω budím	ἐγερῶ	ἤγειρα
ἐκτρέφω (-τρέφω)	ἐκτρέφω	ἐξέτρεφα
ἐρχομαι jdu	ἐλεύσομαι	ἤλθον, -θα
ἐσθίω jím	φάγομαι	ἔφαγον
εὐρίσκω nalézám	εὐρήσω	εὐρησα, εὐρον
ἔχω mám	ἔξω	ἔσχον
ζώννυμι opásám	ζώσω	ἔζωσα
θάπτω pohřbívám	θάψω	ἔθαψα
θέλω chei	θελήσω	ἠθέλησα
ἵστημι stavím	στήσω	ἔστησα, ἔστην stál jsem
καίω pálím	καύσω	ἔκαυσα
καλέω zovu	καλέσω	ἐκάλεσα

nepravidelných sloves.

Perfekt.	Perf.-pas.	Aor.-pas.
—	—	ἠγγέλην
—	—	ἤχθη
ἤρηκα	ἤρημαι	ἤρέθη
ἤρκα	ἤρμαι	ἤρθη
ἀκήκοα	—	ἠκούσθην byl jsem slyšán
ἠμάρτηκα	—	—
—	ἠμφιεσμένος!	—
—	—	ἠνοιχθη, ἠνοιγην, ἀνεώχθη
—	—	ἀπεκτιάνθη
ἀπόλωλα v ýzn. pas. zahynul jsem	—	—
—	—	—
—	—	—
—	ἀφέωμαι	ἀφέθη
βέβηκα	—	—
βέβληκα	βέβλημαι	έβλήθη
—	—	έβουλήθη
γέγονα v ýzn. pas.	γεγένημαι	έγενήθη
έγνωκα	έγνωσμαι	έ γνώσθη
γέγραφα	γέγραμμαι	έγράφη
—	—	δειχθείς
—	—	έδεήθη
—	δέδεμαι	έδέθη
δέδωκα	δέδομαι	έδόθη
—	δέδογμα	NB! δοκεῖ
—	δεδύνημαι	έδυνήθη
ἠγγικα	—	—
έγρήγορα bdím	έγήγερμι	έγέρθη
—	έκκέχυμαι	έξεχύθη
έλήλυθα	—	—
—	—	—
εἶρηκα	—	εἶρέθη
έσχηκα	—	(imperf. εἶχον)
—	(έζωσμένος)	—
τέταφα	—	έτάφη (ταφήσομαι)
—	—	—
έστηκα	—	έστάθη
—	—	έκαύθη, έκάην
κέκληκα	κέκλημαι	έκλήθη

Praesens	Futurum	Aorist
κερδαίνω ziskánám	κερδήσω	ἐκέρδησα
κλαίω pláči	κερδανῶ	ἐκλαυσα
κλάω lámu	κλαύσω	ἐκλασα
κρίνω soudim	κλάσω	ἐκρίνα
λαμβάνω беру	κρίνῶ	ἐλαβον
	λήμψομαι	
λανθάνω jsem skryt	(λήσω)	ἐλαθον
μανθάνω učím se	μαθήσομαι	ἐμαθον
μιμνήσκω vzpomínám	-μνήσω	-έμνησα
δμνυμι přisahám	—	έμνοσα
δράω vidím	δύομαι	είδον
πάσχω trpím	—	έπασθον
πείθω přesvědčuji	πείσω	έπεισα
περιτέμνω ořezávám	—	-έτεμον
πέμπλημι napíšuji	πλήσω	έπλησα
πίνω píji	πίομαι	έπιον
πίπτω padám	πεσοῦμαι	έπεσα, έπεστον
πλέω pluji	πλεύσομαι	έπλευσα
πράσσω pracuji	πράξω	έπραξα
πυνθάνομαι učím se	πεύσομαι	έπυνθάνημι
ρήγνυμι láma	ρήξω	έρηξηα
ρίπτω vrhám	ρίψω	έριψα
σπείρω seji	σπερώ	έσπειρα
στέλλω šlu	στελώ	έστειλα
στρέφω točím	στρέψω	έστρεψα
σώζω chráním	σώσω	έσωσα
τελέω končím	τελέσω	έτέλεσα
τίθημι kládu	θήσω	έθησα, -θηκα, έθέμημι
τίκτω rodím	τέξομαι	έτεκον
τρέφω živím	θρέψω	έθρεψα
τρέπω obracím	τρέψω	έτρεψα
τρέχω běžím	δραμοῦμαι	έδραμον
τυγχάνω dosahuji	τεύξομαι	έτυχον
φαίνω jevím	φανοῦμαι	έφηνα
φέρω nesu	είσω	έηνεγκον, -κα
φεύγω utíkám	φείξομαι	έφυγον
φημί (λέγω) pravím	έρω	είπον
φθείρω hubím	φθερώ	έφθειρα
φοβούμαι bojím se	φοβήσομαι	—
χαίρω raduji se	χαιρήσω, -σομαι	—
χρίω maži	χρίσω	έχρισα

Perfekt.	Perf.-pas.	Aor.-pas.
—	—	—
κέκλυκα	κέκλυμαι	έκλαύσθην
—	—	έκλάσθην
κέκρικα	κέκριμαι	έκριθην
είληφα	είλημμαι, λέλησμαι	έλήφθην
—	—	—
μεμάθηκα	—	—
—	μέμνημαι	έμνήσθην
—	—	—
έώρακα	—	ώφθην
πέπονθα	—	—
πέποιθα (dātēfuji)	πέπεισμαι	έπείσθην
—	(-τετμημένος)	-ετμήθην
πέπληκα	πέπλησμαι	έπλήσθην
πέπωκα	—	—
πέπτωκα	—	—
—	—	—
πέπραχα	πέπραγμαι	έπράχθην
—	—	—
—	—	έρράγην
—	—	—
έσπαρκα	έσπαρμαι	έσπάρην
έσταλκα	έσταλμαι	έστάλην
έστροφα	έστραμμαι	έστράφην
σέσωκα	σέσωμαι	έσώθην
τετέλεκα	τετέλεσμαι	έτελέσθην
τέθεικα	τέθειμαι	έτέθην
—	—	έτέχθην
τέτροφα	τέτραμμαι	έτραφην
—	τέτραμμαι	έτράπην
—	—	—
τέτυχα, τέτευχα	—	—
πέφαγκα, πέφηνα	πέφασμαι	έφάνην (φανήσομαι)
ένήνοχα	ένήνεγμαι	ήνέχθην
—	—	—
είρηκα	είρημαι	έρρέθην
έφθαρκα	—	έφθάρην
—	—	έφοβήθην
—	—	έχάρην (χαρήσομαι)
—	—	έχρισθην
—	κέχοιμαι	—

d) *Přehled slovesných tříd.*

A. Slovesa pravidelná:

1. S. samohlásková (verba pura)

a) nestažená (kmeny *ι, υ*, dvojhl.): *λύω, χρίω, ἀκούω*; I.b) stažená (kmeny *α, ε, ο*): *τιμῶ, φιλῶ, πληρῶ*; II.

2. S. souhlásková (v. impura)

a) němá — muta (km. na souhl. němou [*κ, γ, χ; π, β, φ; τ, δ, θ*]); III.b) plynná — liquida (km. na souhl. plynnou [*λ, μ, ν, ρ*]) *βάλλω, φαίνω, σπείρω*; tř. IV.

B. Slovesa nepravidelná:

V. tř. slovesa *ν*-ová; praesentní kmen rozšířený hl. *ν*: *βαίνω, αὐξάνω*;VI. tř. slovesa *σκο*-vá (počínavá) kmen rozšířený slab. *σκ*: *εδρίσκω*;VII. tř. slovesa *ε*-ová praes. neb jiný rozšířený hl. *ε*: *χαίρω; δοκέω*;

VIII. tř. slovesa vícekmenná.

Slovesa na -μι a) kmeny samohl. *α, ε, ο* : *ἵσθημι, τίθημι, δίδωμι*.b) v. defectiva *εἶμι, φημί, κείμαι, κάθημαι*.

Část druhá.

SLOHOVÉ ZVLÁŠTNOSTI ŘEČTINY NOVOZÁKONNÍ

Účelem těchto čtení je podati nejn nutnější syntaktické zvláštnosti, bez nichž je těžko, ba nemožno, obejít se při četbě knih Nového Zákona. Více než jednotlivostí chceme si všimati zvláštností obecných a společných.

1. O gramatické shodě — neshodě členů větších. (Kongruence — inkongruence.)

1. Nesoulad v čísle a rodě.

Řeč klasická víze jméno (podmět) v plurálu neutrius se slovesem (přísudkem) v singuláru, a to důsledně; řeč lidová nedbala v té příčině důslednosti, někdy klade u slovesa singulár, někdy plurál.

Mt 10, 21 ἀναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς; totéž u Mr 13, 12;

Jo 10, 8 οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα, ale tamtéž v. 3 τὰ πρόβατα αὐτῶ ἀκολουθεῖ. Luk. 12³⁰ ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν; ale ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν tamtéž 4 11.

2. Hrubými neshodami v rodě i čísle vyniká kniha Apokalypsis jak u srovnání s ostatními spisy sv. Jana, tak s ostatními autory N. Zákona:

a) v rodě: Apc. 11, 4: αἱ δύο λαοὶ αἱ... ἐστῶτες (π. ἐστῶσαί) 4, 1: ἡ φωνὴ ἡ πρώτη... λέγων (π. λέγουσα); 11, 1: ἔρχονται φωναὶ μεγάλαι... λαλῶντες (cfr. 5, 2; 11, 1; 10, 2; 14, 1; 18, 1; 21, 1, 10).

b) v čísle: 9, 11 ἔρχεται δεῖ δὲ οὐραὶ (vac); zejména v participiích převládá nom. masculini.

Pozn. Adj. πλήρης (plný) v N. Zákoně se objevuje jako nesklonné. Jo 1, 14 τὴν δόξαν αὐτοῦ... πλήρης χάριτος (cod. D πλήρη) Act. 6, 1 ἀνδρα πλήρης πίστεως (cod. B πλήρη).

Sem náležejí i některé hebraismy:

a) neutrem označují se osoby muž. rodu: Jo. 3, 1 ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ;

I. Jo. 5, 1 *πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ*; Jo. 17, 2 *ἵνα πᾶν, ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσει αὐτοῖς ζωὴν* (ⲓⲱⲛⲏ ⲗⲣ);

b) *ἔτε-li se femininum za neutrum:*

Mt. 21, 42 *παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θανμασὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;*

c) *pluralu uživá se jako zobecňujícího:*

Mt. 2, 10 *τεθνήκασιν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου = (Herodes).*

d) *pluralia tantum: οὐρανοί* (ⲠⲓⲚⲱ): Mt. 3, 2 *ἡ βασιλεία τ. οὐρανῶν;*

Lk. 10, 20 *τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς (πύλαι, θύραι αἰῶνες).*

2. Členy větne v pádech přímých (nom., vok.).

a) *Nominativ přísudkový (predikativní) bývá vyjadřován akusativem s předl. εἰς* (ⲉⲓ hebraism).

Mt. 19, 5 *ἔσονται εἰς σάρκα μίαν* (cfr. 1. Cor. 6, 17), ale Mt. 19, 6 *εἰσὶν... σὰρξ· μία.*

Lk. 3, 6 *ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας; ἔσεσθέ μοι εἰς υἱούς* 2 Cor. 6, 18.

Srov. vazbu *λογίζεσθαι εἰς:*

Rom. 4, 3 *ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην*, ib. 2, 20 *εἰς περιτομὴν λογισθήσεται.*

Rom. 9, 8 *τὰ τέκνα λογίζεται εἰς σπέρμα*; Act. 19, 27 *εἰς οὐδὲν λογισθῆναι* (srov. české: za nic považovati).

b) *Vokativ bývá zastoupen nominativem:*

jen Mt. 27, 46 vok. *Θεέ μου*, jinak vždy *Θεός*, Act. 15, 2 *κύριε ὁ Θεός!*

Mt. 11, 26 *ὁ πατήρ!* Act. 6, 10 *ὁ δεσπότης*, Jo. 13, 3 *ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος!*

3. Pády nepřímé (gen., dat., ak.).

Obecně lze říci, že v *κοινή* ubývá pádů *prostých*, a bývají nahrazovány pády *předložkovými*; akusativ se rozšířil na újmu genitivu a dativu.

Genitiv.

a) známý g. partitivní při časoslovech *τίμι* (*ἀκούω, μιμνήσω*), *dávání* (*κοινωνέω, μετέχω, ἄπτω*), *požívání* (*ἔσθίω, πίνω, διψάω*,

πεινάω), πληρή (πληρημι); nahrazuje se předložkovými pády zejména s předložkami περι a εκ (lat. ex):

Mt. 17, 5 ἀκούετε αὐτοῦ, ale 2 Pt. 1, 12 ὑπομνήσκειν περὶ τούτων;

Jo 8, 12 οὐ μὴ γεύσεται θανάτου, ale Jo 4, 13 ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου;

Lk 1, 18 πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, ale Jo 12, 3 ἡ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς.

Vulg. domus impleta est ex odore unguenti.

b) genitiv ablativní (značící původ, východ, oddělení od čeho): ἀπέχειν vzdálen býti, κωλύειν brániti, χωρίζειν odstoupiti, ἀκούειν τινός (od někoho slyšeti), πυνθάνεσθαι dozvědět se; ὑστερεῖν a ὑστερεῖσθαι míti nedostatek a pod., opisuje se zejména předložkou ἀπό (lat. ab):

Heb. 12, 15 μὴ τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος.

1 Cor. 1, 7 μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι; ibidem 7, 27 λέλυσαι ἀπὸ γυναικός! Rom. 7, 3 ἐλευθέρω ἐστίν ἀπὸ τοῦ νόμου!

c) pouhý gen. komparativní při slovesech značících srovnání bývá někdy zatlačován předložkou παρά.

Mt. 12, 31 μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν; ale:

Heb. 1, 6 διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα;

Luk. 13, 2 Δοκεῖτε ὅτι αἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτολοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν;

Dativ.

Vedle vlastní funkce přejal tento pád i úkol instrumentálu, čím se co děje; sociativu (osob i věcí: příčinu, čas, míru) i lokálu. Všecky tyto druhy se obvykle opět vyjadřují pády předložkovými ἐν, ἐπί, κατὰ a pod.

a) D. instrumentální: Lk. 22, 32 κέραι, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ;

Act. 2, 38 βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χ.

Act. 4, 3 ἐν τίνι ὁδῷ σέσωσθαι; Lk. 21, 7 ἐν ποίᾳ ἔξουσίᾳ

ταῦτα ποιῶ. Mt. 1, 3 ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι Ἁγίῳ!

b) Sociativ: Rom. 11, 2 τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν; ib. 8, 24 τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν; ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου αἰτοῦσιν ἀπὸ σοῦ; ale Act. 8, 3 ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν;

Act. 5, 2 ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις (ib. 6, 3).

L.

Act. 7, ² ἦν δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις!

Dativ zastupuje i *medium*. Jo 19, ¹⁷ βασιάζων ἐναντῶ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν (m. βασταζόμενος).

Akusativ.

Vedle *předmětu*, na který činnost přechází (*ἀγειν τινά, εἶδ* nebo *κακῶς ποιεῖν, λέγειν τινά*), a *výsledku* činnosti (*ὀρυξάει τάφον*), značí akusativ i *cíl* a *rozsah* (časový i místní). V N. Zákoně mimo to se rozšířil na újmu genitivu a dativu:

a) m. gen. Apc. 5, ¹³ πάντα ἤκουσα λέγοντας (m. πάντων ... λεγόντων);

Jo. 2, ⁹ ἐγεύσατο τὸ ὕδωρ ὁ ἀρχιτερίκλινος (m. τοῦ ὕδατος);

b) m. dat. Act. 27, ² παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν (m. ὑμῖν);

1. Cor. 7, ³¹ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον (m. τῷ κόσμῳ).

Zvláštností ř. akusativu: a) ak. *vztahu* (*ὄνομα — jménem, φύσει — povahou, přirozeností, γένος — rodem*);

b) dvojí akusativ závislý na jednom časoslově: *ποιεῖν, διδάσκειν, αἰτεῖν* (žádati někoho za něco), *ἀφαιρεῖσθαι τινά τι* (zbaviti někoho něčeho);

ad a) prvý je zatlačován dativem: Ac 7, ⁵¹ σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ ὠσίν! ib. 14, ⁸: ἀδύνατος τοῖς ποσίν.

ad b) druhý Mt. 4, ¹⁹ ποιήσω ὑμᾶς ἄλεις (lovce), ale i s předlož. *εἰς*: Mt. 21, ⁹ ἐφοβήθησαν τ. ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον;

Srov. časté ὡς ἀπὸ místo ak. Jo. 11, ¹⁸: ἦν ἡ βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε.

4. Předložky.

Některé předložky v *κοινή* se stávají oblíbenějšími, než byly u klasiků, jiné zanikají nebo mění smysl:

1. Oblíbeny jsou zejména *ἐκ* (ἐξ) a *ἀπό*, které přebírají úkol genitivu jak partitivního, tak ablativního: Jo. 16, ¹⁷ εἶπον ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ; Lc. 21, ¹¹ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν; Heb. 12, ¹⁵ μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος; též 1. Cor. 1, ⁷ ἐν μηδενὶ χαρίσματος!

2. Řádnou *ἀντί, ἀμφί; ἀνά* původně na, vzhůru (*ἀναβαίνω = vystupuji*), nyní má smysl distributivní *po*: Mt. 20, ¹⁰ ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον (po denáru).

3. Zaměňují se: *εἰς — ἐν* (v Papyrech Fajum *ἐν* s ak., *εἰς* s dat. Stud. Pont.) Act. 9, ²⁸ εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος εἰς

Imperativ.

Mluva obecná oplývá imperativy aoristi proti imp. presentnímu; jednodobostí vyjadřuje se tu *úsilněji* rozkaz nebo přání, nežli imperativem presentis. Jak v Otčenáši, tak ve všech liturgiích východních skoro výlučně se čte imperativ aoristi.

Infinitiv.

I. vyjadřuje činnost bez rázovitého určení; může být podmětem, předmětem, a s členem nebo předložkou vyjadřuje všechny vztahy:

čas: Ac. 1, « *μετά τὸ παθεῖν αὐτόν*; Lc. 1, « *ἐγένετο ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτόν*;

účel: Mat. « *οὐκ ἦλθον καταλύσαι (τὸν νόμον) ἀλλὰ πληρῶσαι*;

následek: Apoc. 5, « *ἐνίκησεν ὁ λέων ἀνοίξει τὸ βιβλίον*.

Ve vedlejších větách nejen po *ὅστε* (Mar. 9, « *ἐγένετο ὡς νεκρός, ὅστε πολλοὺς λέγειν, ὅτι ἀπέθανε*), ale i po *πρὶν*: Mt. 26, « *πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρεῖς ἀπαρνήθη με*; ale i: 1. Petri 5, « *ὁ ἀντίδικος ὑμῶν περιπατεῖ ζητῶν, τίνα καταπιεῖν*.

Ve skutečnosti však v *κοινή* ubývá infinitivu, protože jsou tu možné i vazby se spojkami (zejména u sv. Jana a Matouše):

Lc. 1, « *πόθεν μοι ταῦτα, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ . . . πρὸς ἐμέ*;

Jo 16, « *ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνων ὄψας ὁδὸν λατρείαν προσφέρῃ τῷ Θεῷ*.

Participium.

V řeč. hellenistické se opisují původní tvary prosté participiem s pomocným slovesem, které rádo vypadává:

2 Cor. 8, « *συνεπέμψαμεν δὲ τὸν ἀδελφόν . . . χειροτονηθεὶς (έστιν) ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν*; Apoc. 1, « *ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ . . . καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ ἄσπερα ἑπτὰ*.

Ale za to ubývá p. doplňujícího při časosl. býti, jednati, čiti, poznávati (u Luk. a Pavla zůstává):

Mr. 5, « *ἔγνω τῷ σώματι, ὅτι λαταὶ ἀπὸ τῆς μάστιγος (π. τῶμενος)*.

Lc. 7, « *ἀποῦσας Ἰακώβ ὄντα αἰτία εἰς Αἴγυπτον*; Lc. 8, « *ἔγνω δύναμιν ἐξελθουσίαν ἀπ' ἐμοῦ*.

6. Ζήπορky.

Ve větě nezávislé oš popírá indikativ, *μη* všechny ostatní způsoby (Blasův kánon); ve větách vedlejších je veliký zmatek: *μη*

zůstává jen při konjunktivu ve větách účelných, kdežto *οὐ* se dere do popředí v podmínkových.

Pro zesílení záporu se *z.* i zdvojuje: Mt. 24, 4 *οὐδ' οὐ μὴ γένηται.*

7. Spojky.

1. *ἵνα* bývá nejen účelné, i výsledné (že): Jo 17, 3 *αὕτη ἐστὶ ἡ ζωὴ, ἵνα γινώσκωσι σε* (zatlačuje spojku *ὅπως*);

2. *ὥστε* původně výsledné bývá i účelné: Mt. 27, 1 *συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς . . . ὥστε θανατῶσαι αὐτόν.*

3. *ὅτι* bývá nejen příčinné, ale i výsledné: Jo. 3, 16 *ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὅτι τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν.*

Zaměňují se *εἰ* — *ἐάν* a mívají při sobě i indikativ: 1 Jo. 5, 15 *ἐάν οἴδαμεν; ὅτι ἀκούει ἡμῶν;* ale tamže v. 14 *ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θῆλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν.*

Podobně *διε* — *διαν*; původní časové *ἐπει* mívá smysl příčinný (*ἐπεδή*).

STYLISTICKÉ ZVLÁŠTNOSTI POSV. KNIH N. ZÁKONA

Kromě skladby našich autorů, která si všímá obecných pravidel a forem vyjadřovacích, jsou pozoruhodné i jejich osobní (individuální) prvky neboli sloh. Hagiografové N. Zákona píší celkem prostou řečí lidovou ve větách jednoduchých, souřadných nebo podřadných, zřídka ve větách složených (v souvětí¹⁾). To platí i o sv. Lukáši, který, jak bylo řečeno, jazykově se cení nejvýše; jen sv. Matouš a Pavel pěstují prosu umělou.

Obecně si všimněme těchto méně zvyklých obrátů:

1. hagiografové uvádějí leckdys řeč přímou spojkou *δι* (někdy bylo i klasicky tak; viz Jan 10, ²⁸ *ὁμεις λέγετε, δι βλασφήμεις*;

2. místo věty podřadné přiřadují řeč přímou: Luc. 14, ¹⁸ *ἔρωτώ σε, ἔχε με παρητημένον*. Rom. 13, ³ *θέλεις δὲ μὴ φοβείσθαι τὴν ἔξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ*.

Jednotlivosti.

Sv. Marek: 1. Nejčastěji přiřaduje spojkou *καὶ* (¹), což je zřejmý hebraismus; v I. hl. 30krát, v II. a III. více než 25krát, nehledíc k časté spojce *καὶ* mezi jednotlivými slovy. Mar. 12, ¹² *καὶ ἐζήτησαν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον* (Luc. má zde již *ἐφοβ. δὲ*). Mr. 15, ²⁸ *καὶ ἦν ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν* (místo spojky časové).

2. Užívá též *asyndeta*: Mr. 2, ¹¹ *ἔγειρε, ἄρον τὸν κράβατὸν σου* — 4, ²⁸ *σιώπα, πεφίμωσο!*

Sv. Matouš. 1. Podobně jako Marek, přiřaduje i on spojkou *καὶ* neb *asyndetem*, zejména však spojkami časovými: *τότε, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ* (*ὥρα*), *ἀπὸ τότε, μετὰ τοῦτο, εἰτα, ἔπειτα, ἔτι, πάλιν*; Mt. 2, ⁷ *τότε Ἡρώδης λαθρὰ καλέσας τοὺς μαγούς . . .* ¹⁶ *τότε Ἡ. ἰδὼν . . .* ¹⁷ *τότε ἐπληρώθη τὸ ρεθὲν διὰ Ἰερεμίου . . .*; 3, ^{5, 13, 15}; 4, ^{1, 5, 10}. Mt. 12, ¹ *ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς*; 14, ¹; 18, ¹ *ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ*.

¹⁾ Srov. Luk. 1 1—4; Act. 1, 1—3, 15, 24—26.

2. Asyndeta užívá zejména ve výrocích a předpisech: 5, 3-7 stále: *Μακάριοι οἱ πτωχοὶ . . . μακάριοι οἱ πενθοῦντες . . . ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις · οὐ φονεύσεις . . . ἦ, ἦ, ἦ, ἦ* atd.

3. Sv. Matouš pěstuje i prosu umělé (viz níže).

Sv. Lukáš píše nejpečlivěji. 1. Setřel ne jeden arameism Markův, ale mimo oba prology (Ev. i Ak.) přiřazuje i on velmi často spojkou *καί*: Lc. 1, 49 *ὁ δυνατὸς, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ* (m. relativa); i v čele vět: *καὶ ὅτι ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν . . . 2, 21, 22; 33, 39* a j. v.

2. Začátek evangelia sv. Lukáše je vzor periody, též začátek apoštolského dekretu Sk. 15, 24-25; jinak však zanedbává i on prosu umělou.

Sv. Jan si libuje v přiřadování vět spojkou *καί* (1), ale často se jí vyhýbá užíváním částic *τὲ, δὲ, οὖν, γὰρ* i asyndeta, nehledíc k podřadovacím vazbám s *ὅτι*, relativem a participiem:

Joh. 4, 1 *Ὁς οὖν ἔγνω ὁ κύριος . . . ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι . . . ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν . . . Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγή τοῦ Ἰακώβ · ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τ. ὁδοπορίας ἐκαθέζετο; asyndeton v. ὁ λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνή: Πῶς σὺ . . .*

2. Ve vypravování staví rád vedlejší větu (účelnou i vztaznou) v čelo: Joh. 19, 28 *ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει δίψω.* Joh. 10, 38 *ὃν πατήρ ἡγάσασε καὶ ἀπέστειλε ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς.* Jinak píše prostou prosou (soloecismy).

Sv. Pavel. U něho máme dobrou, někdy vybranou řeč lidovou — klasického není tu mnoho, aspoň jednotlivá slova (*ἀκριβεστάτην αἴρεσιν* Sk. 26, 5; attické *ἴσασι* 26, 4 a zbytky optativu podobně jako u sv. Luky).

Přiřazuje 1. participiem, relativem; spojkou *ὅτι*, často však unavuje a činí řeč méně přehlednou než při prostém *καί*: Rom. 9, 1-5 *Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεως μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ · ὅτι λύπη μοί ἐστιν μεγάλη . . . ἠπόχνην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τ. Χριστοῦ ὑπὲρ τ. ἀδελφῶν μου, τῶν . . .*

2. Asyndeta má klasické příklady: I. Kor. 7, 27 *δέδεσαι γυναικὶ | μὴ ζῆτι λύσιν || λέλυσαι ἀπὸ γυναικὸς | μὴ ζῆτι γυναῖκα.*

3. Časté periody sv. Pavla, jinde řídké, jsou známka prosy umělé, stejně jako řečnické obraty. Řím. 1, 13 *οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθη ἀχρὶ τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.*

Ukázky umělé prosy hagiografů novozákonních.

Kromě složených vět jsou známkou prosy umělé t. zv. řečnické figury (*σχήματα*), a to a) f. slovní (*σχ. λέξεως*): synonyma, paronomasia neboli blízké opakování slov (Mt. 21 « κακούς κακῶς ἀπολέσει), homoioteleuton neboli podobné zakončení: Rom. 12, « χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων; obměna pořádku slov a pod.

b) F. myšlení neboli věcné (*σχ. διανοίας*): antithesis, paralely a pod. U Židů byl oblíbený paralelismus věcný (viz u Siracha 51 kapitol), který vyjadřoval jednu a touž myšlenku dvěma i více členy větními; byl *prostý*, *synthetický* nebo *antithetický*. Něco podobného máme i v knihách Nov. Zákona.

Ze spisovatelů novozákonních, zejména evangelista Matouš a sv. Pavel užívají ve svých spisech hojně řečnických figur nejen slovních, i věcných (paralelismů).

Příklady paralelismu *prostého*:

I Kor. 7, 4: ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλὰ ὁ ἀνὴρ | ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλὰ ἡ γυνή.

Mat. 10, 2: πᾶς ὃν δοῦς ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, | ὁμολογήσω καγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. | δοῦς δ' ἂν ἀρνήσεται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων | ἀρνήσομαι καγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

I Kor. 1, 22: Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν ἀδελφοί. | διὸ οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, | οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς. | ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφοὺς, | καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, | καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός καὶ τὰ μὴ ὄντα, | ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ | ὅπως μὴ καυχῆσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τ. θεοῦ.

Příklad paralelismu *synthetického*:

I Kor. 10, 16: τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν;

τὸν ἄρτον, ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν;

Mat. 7, 13: *Εἰσεέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης; | ὅτι πλατεία ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, | καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς·*

ὅτι στενή ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, | καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν.

tamtéž v. 21: *Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τ. οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν | καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, | καὶ ἦλθον οἱ ποταμοί, | καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ οὐχ ἔπεσεν· | τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.*
v. 28: *καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τ. οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον | καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, | καὶ ἦλθον οἱ ποταμοί | καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν· | καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.*

Příklad paralelismu antithetického:

I Kor. 1, 25: *τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ | σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν· καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ | ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν.*

Příklad velice umělého paralelismu: Kor. 9 19-22.

- a) *ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαντὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω·*
- b) *καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω, |*
- c) *τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω, |*
- c) *τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεοῦ, ἀλλ' ἐνομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάνω τοὺς ἀνόμους, |*
- b) *ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω, |*
- a) *τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα, ἵνα πάντως τίνας κερδήσω.*

Kromě těchto umělých forem řeči jsou u sv. Pavla dlouhé věty přifaděné (ne periody), spojené relativy, participii, přerušené apostrofami, anakoluty, na něž se hodí srovnání, že je tu posluchač veden jako chodec dlouhým stromořadím, jehož není vidět konec. Srov. Kol. 1, 3-9. *Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς,*

ἦν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶν καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ· καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ, τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὃς ἐστὶν πιστὸς ὑπὲρ ἡμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὃ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.

Jakýsi druh paralelismu, jemuž však chybí rozčlenění, je v I Tim. 3, 16:

Μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον·
 ὃς ἐφανερώθη ἐν σαρκί,
 ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι,
 ὤφθη ἀγγέλοις,
 ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν,
 ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ
 ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

Řek by nenapsal v šesti kólech po sobě jdoucích sloveso v čelo věty (hebraism) Srov. Jo. 37, 17; Mat. 6, 9 a pod.

Z autorů menších spisů novozákonních viz některé paralelismy u sv. Jakuba:

1, 19 ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, | βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι·

1, 9 καυχᾶσθω ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, | ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ.

3, 9 ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν κύριον | ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τ. ἀνθρώπους..

4, 8 καθάρισατε χεῖρας ἁμαρτωλοί, | καὶ ἀγνίσατε καρδίας δίψυχοι.¹⁾

¹⁾ Upozorňuji na články prof. dra. I. Hejčla: K rytmické skladbě listu sv. Jakuba, v ČKD. z r. 1932 str. 10—24, 154—165.

Téhož: Eurymie listu sv. Judy, tamtéž str. 273—280; jakož i jeho pojednání o básnictví hebrejském v České Bibli, III str. 780—783.

SLOVNÍČEK.

- ἀγαθός* 3 bonus, dobrý
ἀγαπάω diligo 3, miluji
ἀγάπη ἢ amor, láska, plur. hody
ἀγαπητός -όν dilectus, milý
ἀγενής -ές ignobilis, neurozený
ἀγγέλλω annuntio 1, zvěstuji
ἄγγελος ὁ nuntius, posel
ἀγιάζω sanctifico, světim
ἅγιος 3 sanctus, svatý
ἀγνίζω purifico 1, sanctifico 1,
 čistím, posvěcuji
ἀγνοέω nescio, nevím
ἄγω ducō 3, vedu
ἀδελφή ἢ soror, sestra
ἀδελφός ὁ frater, bratr
ἀεί semper, vždycky
αἷμα -ματος τό sanguis, krev
αἵρεσις -σεως secta, zvolení, do-
 bytí, sekta
αἰρέω irr. assumo 3, беру
αἴρω irr. tollo, zdvihám
αἰτέω peto 3, žádám; med. žá-
 dám si
αἰών -νος ὁ saeculum, věk
αἰώνιος 2 i 3 aeternus, věčný
ἀκολουθέω sequor, následuji
ἀκούω audio, slyším
ἀκριβής -ές accuratus, certus,
 přesný, jistý
ἀκριβῶς assidue, pilně
ἄλαλος 2 mutus, němý
ἀλέκτωρ -ρος ὁ gallus, kohout
ἀλήθεια ἢ veritas, pravda
ἀληθής -θους 2 veridicus, prav-
 domluvný, pravdivý
ἀλιεύς ὁ piscator, rybář
ἀμαρτάνω irr. pecco 1, hřeším,
 chybuji
ἀμαρτία ἢ peccatum, chyba,
 hřích
ἀμαρτωλός ὁ peccator, hříšník
ἄμμος ὁ arena, písek
ἀμφιέννυμι vestio 4, oblékám
ἀνά vzhůru, po (po denáru)
ἀναγινώσκω lego 3, čtu
ἀνάθεμα -ματος τό anathema,
ἀνάπαυσις -εως ἢ requies, odpo-
 činek, pokoj
ἀνασπάω evagino 1, tasím
ἀνάστασις -σεως ἢ resurrectio,
 vzkříšení
ἀναστατόω conturbo 1, pobuřuji
ἄνεμος ὁ ventus, vítr (srov.
 animus)
ἀνήρ ἀνδρός ὁ vir, muž
ἄνθρωπος ὁ homo, člověk
ἀνοίγω irr. operio 4, otvírám
ἄνομος 2 sine lege, bez zákona
ἀντίδικος ὁ adversarius, nepřítel
ἀπαρτέομαι (ἀρτέομαι) nego 1,
 zapírám
ἀπέρχομαι irr. abeo, odcházím
ἀπέχω disto 1, jsem vzdálen
ἀπιστία ἢ infidelitas, nevěra
ἀπό cum gen. ab, od
ἀποθνήσκω irr. morior, umírám
ἀποκόπτω abscindo 3, odřezávám
ἀποκρίνομαι respondeo 2, odpo-
 vídám
ἀποκτείνω irr. occido, zabíjím
ἀπόλλυμι irr. deleo, hubím
ἀπολύω dimitto 3, propouštím

ἀπόστολος ὁ apostolus, posel
 ἀπτω accendo 3, rozžhám
 ἀπώλεια ἡ interitus, zahynutí
 ἄρα ergo, tedy, nuže
 ἀρέσκω irr. placeo 2, líbím se
 ἀριθμός ὁ numerus, číslo
 ἄρτος ὁ panis, chléb
 ἀρχή ἡ initium, počátek, vláda
 ἀρχομαι incipio 3, počínám,
 vládnú
 ἀρχων -τος regens, vládce
 ἀσθενής -ές debilis, slabý
 ἀστήρ -έρος ὁ stella, hvězda
 αὐτός -ή -τό ipse, on, sám
 ἀφαιρέω cfr. αἰρέω, -ρέομαι od-
 nímám
 ἄφεσις -σεως ἡ remissio, odpuš-
 tění
 ἀφήμι dimitto, odpouštím
 ἀφρων -νος 2 amens, insipiens,
 nemoudrý
 βαίνω irr. gradior 3, kráčím
 βάλλω iacio 3, vrhám
 βαπτίζω baptizo 1, ponořuji,
 křtím
 βασιλεία ἡ regnum, království
 βασιλεύς -λέως ὁ rex, král
 βασιλεύω regno 1, kraluji
 βασιάζω fero, nesu
 βιβλίον τό libellus, knížka
 βίβλος ἡ liber, kniha
 βλάπτω noceo 2, škodím
 βλασφημέω blasphemo 1, rou-
 hám se
 βλέπω aspicio 3, hledím
 βούλομαι volo, chci
 βραδύς -εῖα -ύ tardus, váhavý
 βροχή ἡ pluvia, dešť
 γαστήρ -τρός ἡ gaster, uterus,
 žaludek, útroba
 γείτων -τονος ὁ ἡ vicinus, soused
 γελάω rideo, směji se
 γενεά ἄς ἡ generatio, pokolení
 γεννάω gigno 3, rodím

γένος γένους τό genus, rod
 γεύομαι gusto 1, okouším
 γῆ ἡ terra, země
 γίνομαι irr. fio, stávám se
 γινώσκω irr. cognosco 3, po-
 znávám
 γλῶσσα ἡ lingua, jazyk, řeč
 γνῶσις -σεως ἡ cognitio, poznání
 γογγίζω murmuro 1, reptám
 γονεύς ὁ generator, otec; plur.
 rodiče
 γόνυ -νατος τό genu, koleno
 γραμματεύς ὁ scribe, písař
 γράφω scribo 3, píši
 γυνή -ναικός ἡ mulier, žena
 γύψ γυπός ὁ vultur, sup
 δείκνυμι monstro 1, ukazuji
 δέκα decem, deset
 δέομαι rogo 1, potřebuji, žádám;
 δεῖ oportet
 δεσπότης ὁ dominus, pán
 δεῦτε — δεῦρο age, nuže!
 δέω ligo 1, váži
 δηνάριον τό denarius, dinar
 διά cum gen. per, skrze; cum
 acc. διὰ τί cur, proč
 διακονέω servio 4, sloužím
 διάκονος ὁ servus, sluha
 διαλογίζομαι sermonem confero
 3, uvažuji, rozmlouvám
 διανοία ἡ mens, mysl
 διάφορος -ον differens, různý
 διδάσκαλος ὁ magister, učitel
 διδάσκω doceo 2, učím
 διδάχη ἡ doctrina, učení
 δίδωμι do 1, dávám
 διέρχομαι pertranseo 4, pro-
 cházím
 δίκαιος 3 i 2 iustus, spravedlivý
 δικαιοσύνη ἡ iustitia, spravedl-
 nost
 διψάω sitio, žízním
 δίψυχος duplex animo, dvojité
 mysli
 διώκω persequor 3, pronásleduji

δόξα ἡ gloria, sláva, mínění
 δοῦλος ὁ servus, sluha
 δουλόω servum facere, podrobuji
 δύναμαι posum, mohu
 δύναμις ἡ -εως potestas, síla
 δυνατός 3 potens, mocný
 δύο duo, dva nom. gen. acc.,
 δύοί dvěma
 δύω mergo 3, nořím; δύομαι
 oblékám se

ἐγγίζω appropinquo 1, blížíím se
 ἐγγύς adv. proxime, blízko;
 ἐγγιστα proxime, nejbliže
 ἐγείρω expergefacio, budím
 ἐγώ ego, já;
 ἐμοῦ μου, mne
 ἐμοί μοι, mně mi
 ἐμέ με, mne mě
 ἔθνος τό populus, národ
 ἔθος τό mos, zvyk, obyčej
 εἰ, εἰ ἄν, ἐάν si, jestliže
 εἴκοσι viginti, dvacet
 εἰς in cum acc. do, na, k; zamě-
 ňuje se s ἐν in, v, na
 εἰρήνη ἡ pax, mír
 εἰρηνοποιός = εἰρηνικός 3, paci-
 ficus, pokojný
 εἰμί, εἶναι sum, jsem
 εἰμι (ἔπειμι — ἐπιέναι) venio,
 jdu; ἐπιών nastávající
 εἷς, μία, ἓν, gen. ἑνός unus, jeden
 εἰσέρχομαι ingredior, vcházím
 ἐκ, před samohl. ἐξ, lat. ex, s gen.
 z (čeho)
 ἑκατόν (ρ') centum, sto
 ἕκαστος 3 omnis, každý
 ἐκβάλλω eicio 3, vyháním
 ἐκεῖνος 3 ille, onen
 ἐκκλάω infringo 3, odlamuji
 ἐκκλησία ἡ congregatio, sbor
 ἐκλέγω eligo 3, volím si
 ἐκπλήσσω executio, pas. miror,
 děsím se, divím se
 ἐκπορεύομαι egredior 3, vy-
 cházím

ἐκχέω (-χύνω) irr. effundo 3,
 vylévám
 ἐλέγχω arguo 3, usvědčuji
 ἐλεέω misereor 2, smilovávám se
 ἐλεήμων -ον misericors, milo-
 srdný
 ἐλεύθερος 3 i 2 liber, svobodný
 ἐνεκεν = ἐνεκα propter, cum
 gen., pro, k vůli
 ἐνθυμέομαι cogito 1, pomýšlím
 ἐννέα novem, devět
 ἐννομος 2 secundum legem, pod-
 daný (zákonu)
 ἐνταφιάζω sepelio 4, pohřbívám;
 cfr. τάφος
 ἐντολή ἡ praeceptum, přikázání
 ἐνώπιον coram, před očima,
 v očích
 ἕξ sex, šest
 ἐξαπατάω (ἀπατάω) fallo 3, kla-
 mu
 ἐξουθενόω (-θενόω) contemno 3,
 tupím
 ἐξουσία ἡ potestas, moc
 ἐξουσιάζω potestatem habeo,
 mám moc
 ἐξω extra, vně
 ἐπαγγελία ἡ annuntiatio, pro-
 missio, zvěst, zaslíbení
 ἐπάν = ἐπεὶ ἄν cum, když, až
 ἐπί cum gen. in, na; cum dat.
 super, nad, na; cum acc. in, na
 ἐπιμέλομαι curo 1, pečuji
 ἐπιμελῶς assidue, pilně, pečlivě
 ἐπιούσιος quotidianus, denní;
 srov. ἐπίων, ἐπίουσα (ἡμέρα)
 ἐπιτρέπω cencedo, dovoluji
 ἐπτά septem, sedm
 ἔργον τό opus, dílo
 ἔρημος ἡ solitudo, poušť
 ἔρμενεύω interpretor 1, tlumočím
 ἔρχομαι gradior 3, jdu
 ἐρωτάω quaero 3, interrogo 1,
 táži se, prosím
 ἐσθίω irr. edo 3, jím
 ἔσω intus, uvnitř

ἕτερος 3 alter, alius, druhý, jiný
 ἔσχατος 3 i 2 novissimus, ultimus,
 poslední, zadní
 εὐαγγέλιον τό evangelium, blahá
 zvěst, zpráva
 εὐγενής -ές generosus, urozený
 εὐλογία benedictio, požehnání
 εὐρίσκω irr. invenio, nalézám
 εὐρύχωρος 2 spatiosus, široký
 εὐχομαι voveo, oro, modlím se
 ἔχω habeo, mám
 ἕως usque, až

ζάω vivo 3, žiji
 ζηλόω zelo 1, horlím
 ζητέω quaero, hledám
 ζωή ἡ vita, život
 ζώννυμι cingo 3, opásám

ἡδύς ἡδεῖα ἡδύ libens, iucundus,
 příjemný; ἡδιστα libentissime,
 velmi rád

ἡμεῖς nos, my;
 ἡμῶν nás,
 ἡμῖν nám, ἡμᾶς nás
 ἡμέρα ἡ dies, den

θάλασσα ἡ mare, moře
 θάνατος ὁ mors, smrt
 θανατώω occido 3, usmrcuji
 θάπτω sepelio, pohřbívám, srov.
 τάφος

θαυμάζω miror, divím se
 θαυμαστός -ή -όν, mirabilis,
 divný

θέλημα -ματος τό voluntas,
 vůle

θέλω volo, chci

θεμελιόω fundo 1, zakládám

θεός ὁ Deus, Bůh

θλίβω premo 3, tlačím

θλίψις -εως ἡ tribulatio, soužení

θρηνέω ululo 1, naříkám

θρίξ τριχός ἡ capillus, vlas

θρόνος ὁ thronus, trůn, stolice

θυγάτηρ -τρος ἡ filia, dcera

θυμός ὁ mens, mysl
 θύρα (θύρη) ἡ ianua, dveře
 θύω offero, obětují

ἰάομαι sano 1, dep. léčím (i lé-
 čím se)

ἴδιος 2 i 3 proprius, vlastní
 ἱερατεύω sacerdotio fungor 3,
 konám službu kněžskou
 ἱερεύς ὁ -εως sacerdos, kněz
 ἱερόν τό sacellum, chrám, po-
 svátne místo

ἵημι mitto 3, posílám

ἵνα ut, aby, že

ἰσχυρός 3 fortis, silný

ἵστημι statuo 3, stavím

καθαρισμός ὁ purificatio, oči-
 štění

καθαρός 3 mundus, čistý

καθαρίζω purifico 1, očišťuji

καθέζομαι consido, sedám si

καθήμεναι sedeo 2, sedím

καθώς (ὡς) sicut, jako

καίω comburo 3, pálím

καλέω voco 1, volám, zvu

καλός 3 pulcher, krásný

κακός -ή -όν malus, zlý

καρδία ἡ cor, srdce

καρπός ὁ fructus, plod, ovoce

κατά desuper, sub, secundum, s,
 pod, podle

καταβαίνω descendo 3, sestu-
 puji

καταισχύνω confundo 3, zahan-
 buji; med. stydím se

καταλείπω derelinquo 3, ostavuji

κατάλυμα -ματος τό diversorium,
 přibýtek

καταλύω solvo 3, ruším

καταπίνω devoro 1, pohlcuji

καταράομαι maledico 3, zlořečím

καταργέω destruo, kazím

καυχάομαι glorior, chlubím se

κερδαίνω irr. lucror 1, získávám

κεφαλή ἡ caput, hlava

κῆρσος ὁ census, daň
κηρύσσω annuntio, hlásám, ozna-
muji

κλαίω fleo 2, pláči

κλάω frango 3, lámu

κλείς -ειδός ἡ clavis, klíč

κλείω claudo 3, zavírám, za-
mykám

κλίνω declino 1, kloním

κληρονομέω haeredito 1, dědím,
vládnú čím

κλησις ἡ -εως vocatio, povolání

κλίνη ἡ lectum, lůžko

κοινός 3 communis, obecný

κοινωνέω communico 1, sdílím

κοινωνία communicatio, spole-
čenství

κοπιάω (-άζω) fatigor, jsem una-
ven (pracuji)

κόσμος ὁ mundus, svět

κράβατος ὁ crabatum, lůžko

κράζω clamo 1, křičím

κρίνω iudico 1, soudím

κρίσις -σεως ἡ iudicium, soud,
rozhodování

κτίσις -σεως creatio, creatura,
tvoření, tvor

κύριος ὁ dominus, pán

κύων κυνός ὁ ἢ ἡ canis, pes

κωλύω impedio 4, bráním komu

λαθρά clam, tajně

λαλέω loquor, mluvím

λαμβάνω irr. capio 3, беру

λανθάνω irr. lateo, jsem skryt

λαός ὁ populus, lid

λατρεία ἡ obsequium, služba

λέγω dico 3, pravím

λείπω relinquo, zanechávám

λίθος ὁ lapis, kámen

λίτρα ἡ libra

λόγος ὁ verbum, slovo

λοιπός -όν reliquus, ostatní, zbý-
vající

λύπη ἡ tristitia, zármutek

λύσις ἡ solutio, rozvázání

λυχνία ἡ lucerna, svícen

λύχνος ὁ = λυχνία

λύω solvo, rozvazuji, ruším

μαθητής ὁ discipulus, žák

μακάριος 3 beatus, blažený

μάλιστα saepissime, nejvíce, nej-
častěji

μανθάνω irr. disco, učím se

μαρτυρέω testor, svědčím

μαρτυρία ἡ testimonium, svě-
dectví

μέγας μεγάλη μέγα magnus, ve-
líký

μέλλω incipio 3, volo, chystám
se k čemu; chci μέλει μοι

μένω maneo 2, zůstávám

μερίζω divido 3, dělím

μέσος -ση -σον medius, střední
μετά cum gen. cum, s; cum acc.

post, po

μετανοέω poenitentiam ago 3,
kaji se

μετανοία ἡ poenitentia, pokání

μετέχω communico 1, sdílím

μετοικεσία ἡ transmigratio, stě-
hování

μίγμα -ματος τό mixtura, směs

μικρός 3 parvus, malý

μιμνήσκω irr. recordor, vzpomí-
nám si

μισέω odi, nenávidím

μνηστεύω desponso 1, ucházím
se (o koho)

μονογενής -ές unigenitus, jedno-
rozený

μόνος μόνη μόνον unicus, jediný,
sám

μυριάς -άδος ἡ nescíslný počet;

μύριοι = 10.000, decem milia

μωρός 3 stultus, pošetilý

νεανίας ὁ iuvenis, mladík

νεανίσκος ὁ iuvenis, mladík

νεκρός ὁ mortuus, cadaver,

mrtvý

νεός νεά νεόν novus, nový
 νησιεύω ieiuno, postím se
 νόμος ὁ lex, zákon
 νῦν nunc, nyní
 νύξ νυκτός ἡ nox, noc

 ὁ — ἡ — τό articulus, člen
 ὁδοιπορία ἡ iter, cestování
 ὁδός ἡ via, cesta
 ὀθόνιον τό lintheum, plátno
 οἶδα novi, vím
 οἰκοδομέω aedifico 1, stavím
 οἰκία ἡ domus, dům
 οἶκος ὁ domus, dům
 ὀκτώ octo, osm
 ὅλος 3 totus, všecek, celý
 ὀμνυμι (-νύω) iuro 1, přísahám
 ὀμοιάω assimilo 1, připodob-
 ňuji
 ὀμολογέω confiteor 2, vyznávám
 ὀνίτημι irr. prosum, prospívám
 ὄνομα τό nomen, jméno
 ὀνομάζω nomino, jmenuji
 ὀπως ut, aby
 ὄρασις -σεως ἡ visio, vidění
 ὄράω irr. video 2, vidím
 ὄρνις -ιδος ὁ ἡ passer, pták
 ὄρύσσω fodio 3, kopám
 ὄς, ἡ, ὁ qui; který, jenž
 ὄτι quod, quia; že, protože
 ὀυά vah, vae, ὀ (výkřik), běda
 ὀυπω nondum, ještě ne
 ὀυράνιος 3 coelestis, nebeský
 ὀυρανός ὁ coelum, nebe
 ὀυς ὠτός τό auris, ucho
 ὀυτος αὐτη τοῦτο hic haec hoc,
 tento tato toto
 ὀυτως sic tak
 ὀυφειλέτης ὁ debitor, dlužník
 ὀυφείλημα -ματος τό, debitum,
 dluh, vina
 ὀυφείλω debeo 2, aor. ὀυφελον,
 jsem povinen; ὀυφελονὶ ὀυφελον
 utinam, kéž by
 ὀυφθαλμός ὁ oculus, oko
 ὀυχλος ὁ turba, zástup

παιδίον τό parvulus, dělátko
 πάλιν iterum, opět
 παραβολή ἡ parabola, srovnání,
 podobenství
 παραδειγματίζω demonstro 1,
 ukazuji, na odiv stavím
 παραινέω commoneo, radím,
 napomínám
 παραιτέω excuso 1, omlouvám
 παράκλησις -σεως ἡ vocatio,
 volání, útěcha
 Παράκλητος ὁ Paraclitus, advo-
 catus, Utěšitel
 παραλυτικός -ἡ -όν paralyticus,
 ochromený
 παραπορεύομαι praetereo, jdu
 mimo
 πάρειμι adsum, jsem tu
 πάρθενος ἡ virgo, panna
 πᾶς πᾶσα πᾶν, totus, omnis,
 všecek, celý
 πάσχω irr. patior, trpím, snáším
 πατάσσω percutio 3, udeřiti
 πατήρ -τρός pater, otec
 πείθω persuadeo, přesvědčuji
 πεινάω esurio, lačním
 πειρασμός ὁ tentamen, tentatio,
 pokušení
 πέμπω mitto, posílám
 πέντε quinque, pět
 περί cum gen. pro, za, o; cum
 acc. circa, okolo
 περιπορεύομαι circumeo, obchá-
 zím
 περισσεύω opulentum, super-
 fluum esse, nadbytek míti,
 zbytečným býti
 περιτέμνω irr. circumcido, obře-
 závám
 πέτρα ἡ petra, skála
 πηγή ἡ fons, studnice
 πίμπλημι repleo, plním
 πίνω irr. bibo, piji
 πίπτω cado 3, padám
 πιστεύω credo, věřím
 πίστις -εως ἡ fides, víra, věrnost

πλάσσω formo 1, tvořím
 πλατύς -τεία -τύ spatiosus, pro-
 stranný
 πλείων -ρος comp. πολύς
 πλεονάζω opulentum esse, míti
 nadbytek
 πλέω navigo 1, pluji
 πληθύνω impleo 2, naplňuji
 πλήρης -ες plenus, plný
 πληρόω impleo 2, naplňuji
 πλοῖον τό navis, loď
 πλούσιος 3 dives, bohatý
 πνεῦμα τό spiritus, duch
 πνέω (πνεύσω) flo 1, vanu
 ποιέω facio 3, činím
 ποῖος ποία ποῖον qualis, jaký
 πόλις πόλεως ἢ urbs, město
 πολύς πολλή πολύ multus,
 mnohý
 πονηρός 3 malus, zlý; ὁ πονηρός
 ďábel
 πορεύομαι gradior 3, jdu
 πόρνη ἢ meretrix, nevěstka
 πόσος -ον quantus, jak veliký
 ποταμός ὁ fluvius, řeka
 ποτήριον τό calix, číše
 πούς ποδός pēs, noha
 πράσσω laboro 1, pracuji
 πραῦς -εῖα -αῦ, též πρᾶος -ον
 mitis, mírný, krotký
 πρίν antequam, dříve než
 πρόβατον τό ovis, ovce
 πρός cum acc. ad apud, k, u
 προσαγωγή ἢ accessus, přístup
 προσδέχομαι accipio, přijímám
 προσευχή ἢ oratio, modlitba
 προσκόπτω irruo 3, biji do čeho
 προσκυνέω adoro 1, klaním se
 προσπίπτω irruo 3, obořuji se
 προσπορεύομαι advenio 4, při-
 cházím
 πρόσωπον τό facies, lice
 πρώτος 3, primus, první
 προφήτης ὁ propheta, prorok
 πτώσις -σεως ἢ ruina, pád
 πτωχός 3 pauper, chudý, žebrák

πύλη ἢ porta, brána
 πυνθάνομαι irr. exquiro 3, táži se
 πύρ πυρός τό, ignis, oheň
 πωλέω vendo 3, prodávám

ρεθέν dictum, řečené (od km. ρε,
 ῥήτωρ) srov. φημί.
 ρίπτω iacio 3, vrhám
 ρήγνυμι frango 3, lámu
 ῥήμα -ματος τό verbum, slovo
 ῥύομαι (ἐρύω), eruo 3, libero 1,
 vytrhuji, osvobozuji

σάββατον τό sabbatum, sobota
 σάρξ σαρκός ἢ caro, maso
 σαρόω verro, metu, zametám
 σημεῖον τό signum, znamení, zá-
 zrak
 σήμερον hodie, dnes; srov. ἡμέρα
 σιτίον τό cibus, pokrm; srov.
 ὁ σίτος obili
 σκολιός 3 pravus, nerovný
 σμύρνη ἢ myrha, myrha
 σοφία ἢ sapientia, moudrost
 σοφός 2 sapiens, moudrý
 σπήλαιον τό spelunca, jeskyně
 σπείρα ἢ spira, četa
 σπείρω semino, seji, rozsévám
 σπέρμα τό semen, símě
 στάδιον τό stadium, míra =
 125 kroků
 σταυρός ὁ crux, kříž
 σταυρόω crucifigo 3, křižuji
 στέλλω mitto, posílám
 στενός 3 angustus, těsný
 στόμα -ματος τό ὄs, ústa
 στρέφω verto 3, točím
 σύ tu, ty;
 σοῦ σου, tebe
 σοί σοι, tobě ti
 σέ σε, tebe tě
 συγκαλέω convoco, svolávám
 συμβούλιον τό consilium, rada
 συμμαρτυρέω viz μαρτυρέω
 σύν cum dat. cum, s (kým); etiam
 cum genl

- συνάγω congrego 1, sbírám
 συναγωγή ἡ synagoga, sbor
 συνείδησις -σεως ἡ conscientia,
 svědomí
 συνέρχομαι irr. convenio, scházím se
 συνεσθίω manduco cum aliquo,
 jím s někým
 συνπέμπω mitto cum aliquo,
 posílám s někým
 σφραγίζω signo 1, znamenám
 σφεῖς ipsi, oni;
 σφῶν jich
 σφίσι jim
 σφᾶς je
 σώζω salvo 1, zachraňuji
 σῶμα τό -ματος corpus, tělo
 σωτήριον τό salus, spása
- ταπεινός 3 humilis, nízký
 ταπεινώσις -σεως ἡ humilitas,
 ponížení
 τάττω ordino 1, řadím
 τάφος ὁ sepulchrum, hrob
 ταχύς -χειά ταχύ celer, rychlý;
 τάχιστα
 τέκνον τό puer dítě
 τελέω finio 4, končím
 τελευτάω finio 4, končím, umírám
 τέλος τό finis, konec
 τέσσαρες τέσσαρα quattuor, čtyři
 τηλώνης ὁ publicanus, celník
 τίθημι pono, kladu
 τίκτω irr. pario, rodím
 τιμάω honoro, ctím
 τίς, τί, quis? quid? kdo, co
 τοιοῦτος τοιαύτη τοιοῦτο viz
 τοῖος
 τόπος ὁ locus, místo
 τόσος -ον tantus, tak veliký
 τοσοῦτος τοσαύτη τοσοῦτο, viz
 τόσος
 τότε tunc, tehdy
 τρεῖς τρία tres, tři; τρισί(ν) třem
 τρέπω verto 3, obracím
- τρέφω irr. alo 3, živím
 τρέχω irr. curro, běžím
 τυγχάνω irr. fio, dosahuji
- ὕδωρ ὕδατος τό aqua, voda
 υἱός ὁ filius, syn
 ὑμεῖς vos, vy
 ὑμῶν vás, ὑμῖν vám
 ὑμᾶς vás
 ὑπακούω subaudio, poslouchám
 ὑπέρ super, cum gen. nad, za
 koho; cum acc. nad, za kým
 ὑστερέω deest mihi, mám nedostatek
 ὑψιστος altissimus, excelsus, nejvyšší; cfr. adv. ὑψί
 ὕψος τό exaltatio, povýšení
- φαίνω monstro 1, ukazuji, jevíím
 φάραγξ -γγος ἡ mons cavernosus, caverna, propast, jícen
 φέρω irr. fero, nesu, vedu
 φεύγω fugio, utíkám
 φημί dico, pravím
 φθείρω dissolvo, ruším, hubím
 φιλέω diligo 3, osculor 1, miluji, líbám
 φίλος ὁ ἡ amicus, přítel
 φοβέομαι timeo 2, bojím se
 φονεύω occido 3, zabíjím
 φρόνιμος -ον sapiens, moudrý
 φυλάσσω custodio, observo, chráním, zachovávám
 φυλή ἡ tribus, rod
 φύσις -εως ἡ natura, přirozenost
 φύω crescere facio, cresco, plodím, rostu
 φωνέω canto 1, hlásám, pěji
 φωνή ἡ vox, hlas
 φῶς τό lux, světlo
 φωτίζω illumino, osvěcuji
- χαίρω gaudeo, raduji se
 χάρα ἡ gaudium, radost
 χάρις -ιος ἡ gratia, amor, láska

χάρισμα τό = χάρις gratia,
dar

χείρ -ρός ἡ manus, ruka
χειροτονέω manus impono, ruce
vzkládám

χιλιάς -άδος ἡ mille, tisíc

χίλιοι, αι, α mille, tisíc

χορτάζω saturo 1, sytím, na-
sycuji

χράομαι utor, užívám

χρόνος ὁ tempus, čas

χρίω ungo, maži

χωρίζω discedo 3, odstupuji

ψεύδω mentior, lhu

ψεύστης ὁ mendax, lhář, lživý

ψηλαφάω attrectare, dotýkati se

ψυχή ἡ anima, duše

ᾠρα ἡ hora, hodina

ὡς ut, sicut, jako

ὠτίον τό auricula, ouško

Oprav: na str. 13. řádek 9. λν-δ-μεθα místo λν-δ-μεθα, na str. 14.
řádek 16. μαθητής místo μηθητής.

OBSAH.

PŘEDMLUVA	5— 6
ÚVOD. Řecký jazyk: ř. klasická, helenistická, biblická. Řecké písmo uncialní, minuskulní. Abeceda řecká, číslice	7— 8
Zkratky	9
Literatura	10
ČÁST PRVNÍ. <i>Tvarosloví.</i>	
1. Přítomný čas rodu činného. Podstatná jména, o-kmeny	11—13
2. Přítomný čas rodu středního i trpného. Podstatná jména a-kmeny	13—15
3. Imperfectum activum, passivum. Slovesa stažená	15—17
4. Konjunktiv přítomného akt. i pas. Infinitiv, participia Deklinace souhlásková	17—19
5. Indikativ futura aktiv. i med. Infinitiv, participia. Adjektiva třetí deklinace	20—22
6. Aorist I. a II. (slabý a silný). Nepravidelná adjektiva III. deklinační	22—24
7. Perfektum činné i trpné. Plusquamperfektum	25—27
8. Aorist pasivní, futurum passivum. Stupňování adjektiv	27—29
9. Imperativ. Zájmena. Číslovky	29—31
10. Slovesa na -μι	32—34
DODATEK. Zbytky optativu. Zbytky malých sloves na -μι. Seznam nejdůležitějších sloves nepravidelných. Přehled slo- vesných tříd	35—40
ČÁST DRUHÁ. <i>Slohové zvláštnosti řečtiny novozákonní.</i>	
1. O gramatické shodě — neshodě	41—42
2. Členy větné v pádech přímých	42
3. Pády nepřímé: genitiv, dativ, akusativ	42—44
4. Předložky	44—45
5. Časoslovo — přísudek. Způsoby časoslova: indikativ, kon- junktiv, imperativ, infinitiv, participium	45—47
6. Zápornky. — 7. Spojky	47—48
ČÁST TŘETÍ. <i>Stylistické zvláštnosti knih novozákonních.</i>	
1. Obecné i jednotlivé. Sv. Marek. Sv. Matouš. Sv. Lukáš. Sv. Jan. Sv. Pavel	49—50
2. Ukázky umělé prosy hagiografů novozákonních	51—53
SLOVNÍČEK	54—62

JOSEF VAJS

**Kurs obecné mluvy KOINHC
řeckého jazyka papyrů, ostrak
i Starého a Nového zákona**

Skripta pro studijní účely
Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v Praze
Vydal Kalich, Jungmannova 9, 111 21 Praha 1,
v Ústředním církevním nakladatelství, 1987
Revidovaný přetisk prvního vydání z r. 1934
Revidovala Milena Krejčová
Odpovědný redaktor vydavatelství Kalich Luděk Brož
Vytiskly Tiskařské závody, n. p. Praha 1
AA 3,59 VA 3,74. Cena brožovaného výtisku Kčs 11,—